

Elena Perälä

Sergei Prokofjevin musiikki peruskoulun opetustyössä

Metropolia Ammattikorkeakoulu

Musiikkipedagogi (AMK)

Musiikin koulutusohjelma

Opinnäytetyö

19.5.2014

Tekijä Otsikko Sivumäärä Aika	Elena Perälä Sergei Prokofjevin musiikki peruskoulun opetustyössä 74 sivua + 3 liitettä 19.5.2014
Tutkinto	Musiikkipedagogi (AMK)
Koulutusohjelma	Musiikin koulutusohjelma
Suuntautumisvaihtoehto	Musiikkipedagogin suuntautumisvaihtoehto
Ohjaaja	MuT Annu Tuovila
<p>Opinnäytetyöni tarjoaa peruskoulun opettajille ja oppilaille kuunneltavaksi ja tutkittavaksi Prokofjevin laajasta teosvalikoimasta lasten musiikinopetukseen sopivia teoksia. Esittelen Prokofjevin elämää ja musiikkia, analysoin valitsemani teokset sekä tarkastelen, miten teoksia voi käyttää alakoulun musiikkitunneilla.</p> <p>Peruskoulun musiikkitunneilla Prokofjevin musiikkia on käytetty vähän. Sen avulla voidaan rikastaa oppilaiden maailmankatsomusta ja herätellä heidän kiinnostustaan taiteeseen. Teosten analyysissä avataan tekstiin sisältyviä taiteellisia kuvia ja alakoulun opetukseen soveltuvia läpäisyaiheita.</p> <p>Opettaja voi soveltaa opinnäytetyön sisältöä ja sen lopussa olevia tuntisovelluksia musiikkitunneilla. Tuntisovelluksissa yhdistyvät uudet tiedot ja erilaiset toimintatavat, kuten musiikkiliikunta, rytmiorkesterisoitto, soittopaja ja sävellyspaja, musiikin kuuntelu ja ryhmätehtävät. Jokaiseen tuntiin sisältyy erilaisia taidemuotoja, kuten kirjallisuutta, musiikkia sekä teatteri-, tanssi-, elokuva- ja kuvataidetta. Monikulttuurisuus sekä tehtävien monipuolisuus ja kiinnostavuus luovat hyvän perustan tuntityöskentelylle, kehittävät oppilaiden keskittymiskykyä sekä innostavat heitä musiikkiin.</p> <p>Opinnäytetyön tarkoitus on innostaa lapsia ja nuoria kuuntelemaan Prokofjevin musiikkia ja näin johdattaa heidät antoisin ja syviin taide-elämyksiin.</p>	
soveltuvia aiheita Avainsanat	Sergei Prokofjev, henkilöhistoria, teokset, alakoulu, musiikinopetus, integroitu musiikin opetus

Author Title	Elena Perälä Teaching Sergey Prokofiev`s Music in Primary School
Number of Pages Date	74 pages + 3 appendices 19 May 2014
Degree	Bachelor of Music
Degree Programme	Music
Specialisation option	Music Pedagogy
Supervisor	Annu Tuovila, DMus
<p>My thesis aims to provide school teachers and students with an opportunity to listen to and explore a broad selection of compositions by Prokofiev which are suitable for the music education of children. I introduce Prokofiev`s life and music, analyze the compositions I have chosen and also consider using them in music lessons in primary school.</p> <p>So far, Prokofiev's music has had only a minor role in the curriculum. However, it could be used to enrich the students' world view and get them interested in art. This thesis analyses Prokofiev's works and discusses the artistic images and relevant leitmotifs included in them.</p> <p>The teacher can apply the ideas of my thesis as well as lesson plans which are presented at the end for the music lessons. Lesson contents will be a combination of introducing new information and different approaches, such as music and movement, playing in a rhythm orchestra, playing and composing workshops, listening to music and group assignments. Each lesson contains different art forms, such as literature, theatre, dance, cinema and visual arts. Multiculturalism as well as diversity of assignments and enthusiasm create a good basis for class work, improve the ability to concentrate, inspire and stimulate their musical interest.</p> <p>This thesis aims to inspire children and young people to listen to Prokofiev`s music and thus leads them into rewarding and profound art experiences.</p>	
Keywords	Sergey Prokofiev, biography, musical works, elementary music education, integrated music education

Sisällys

1	Johdanto	3
2	Aiheen valinnan taustoja ja lähdeaineisto	4
	2.1 Tuntisovellukset Prokofjevin musiikista alakoululaisille	5
3	Sergei Prokofjevin elämän kulkua	8
	3.1 Sergei Prokofjev, millaiseksi me kuvittelemme hänet ja hänen musiikkinsa	9
	3.2 Prokofjevin tyyli ja teokset	10
4	Prokofjevin lapsuus ja luovuuden juuret	12
	4.1 Katselmus Prokofjevin lasten musiikkiin	13
	4.2 Pianosarja <i>Lasten musiikki</i>	14
	4.3 S. Prokofjevin <i>Marssi</i> 1984, 28	15
	4.4 <i>Kolme lasten laulua; The Chatterbox (Lörpöttelijä)</i>	17
5	Prokofjevin satumusiikkia	21
	5.1 Sinfoniasatu <i>Pekka ja susi</i>	22
	5.2 Laulusatu <i>Ruma ankanpoikanen</i>	25
	5.3 Satubaletti <i>Tuhkimo</i>	31
6	Venäjän kansaneepos ja musikaalinen kuva	34
	6.1 Pianosarja <i>Vanhan mummon tarinoita</i>	35
	6.2 <i>Aleksanteri Nevski</i> elokuva- ja kantaattimusiikkia	39
7	Musiikkituntisovellukset alakoulun oppilaille	42
	7.1.1 1. tuntisovellus 1-2 luokan oppilaille: integroidaan äidinkieltä ja musiikkia	42
	7.1.2 2. tuntisovellus 1-4 luokan oppilaille: musiikkiliikunta	42
	7.1.3 3. tuntisovellus 3-4 luokan oppilaille: sinfoniaorkesterin soittimiin tutustuminen eri tavoilla	43
	7.1.4 4. tuntisovellus 3-4 luokan oppilaille: marssipartituuri- rytmiorkesteri ja yhteissoitto	44
	7.2 5. tuntisovellus 1.-4.-luokan oppilaille: rondomuoto liikkuen ja soittaen	45
	7.3 6. tuntisovellus 3.-4. luokan oppilaille: laulutarina Ruma ankanpoikanen aiheena	46
	musiikkitunnilla	46

7.4	7. tuntisovellus 3.-4 -luokan oppilaille: suomalainen kantele ja Kalevala, venäläinen gusli ja bylina	48
7.5	8. tuntisovellus 5.-6. luokan oppilaille: kolme valssia	49
7.6	9. tuntisovellus 5.-6. luokan oppilaille: ihmisääni musiikissa	52
8	Pohdinta	55

Liitteet

Liite 1. S. Prokofjevin laulu Lörpöttelijä, sanat A. Barto

Liite 2. M. Turusen laulu Sunnuntai, sanat A. Kivi

Liite 3. S. Prokofjevin laulu Kuoleman kenttä (Kuolleiden kenttä) kantaatista Aleksanteri Nevski, sanat V. Lugovskoi

1 Johdanto

Opinnäytetyö Prokofjevin elämästä ja musiikista on tarkoitettu käytettäväksi täydentävänä lisämateriaalina peruskoulun musiikin opetuksessa. Myös musiikkiopistojen opettajat sekä muut aiheesta kiinnostuneet musiikin harrastajat voivat hyötyä työstä. Työsäni on johdanto, kaksi aiheen käsittelyosaa (luvut 3-6 ja 7-7.6), pohdinta, lähteet ja liitteet. Ensimmäisessä käsittelyosassa puhutaan Prokofjevista yleisesti, hänen tyyliinsä ja analysoidaan musiikkia. Toisessa käsittelyosassa on tuntisovelluksia alakoulun musiikinopetukseen, joissa pääosin käytetään kappaleet luvuista 4.2- 6. ja muutkin sopivat aiheisiin.

Prokofjev on yksi 1900-luvun alkupuoliskon neroista. Hänen musiikkinsa on hyvin kontrastista, loistavaa ja rajua, ja herätti aikanaan suurta erimielisyyttä. Nyt sitä ymmärretään paremmin kuin 1920-luvulla. Prokofjevin musiikki jää mieleen. Se on näyttävää, teatraalista ja selittää syvällisesti ihmisen sielua ja tunteita. Minkälainen nero Sergei Prokofjev oli? Mikä oli perheen vaikutus hänen elämäänsä? Millainen oli musikaalinen tausta, jolle Prokofjevin musiikillinen lahjakkuus kehittyi ja kukoisti? Miksi säveltäjä, jonka musiikki kuului maailman suosituimpien joukkoon, muutti pois kotimaastaan ja palasi sinne jälleen takaisin? Mikä oli erikoista Prokofjevin maailmantuntemuksessa? Näitä ja monia muista kysymyksiä pohditaan luvuissa 3-4.1.

Työn tarkoituksena on tutustua Prokofjevin musiikkiin peruskoulussa ensisijaisesti kuunnellen. Työssä yritetään käsitellä säveltäjän monipuolista musiikkia lasten ja nuorten näkökulmasta. Valitsin sellaisia kappaleita, jotka ovat kiinnostavia ja ymmärrettäviä. Yksi niistä on pianosarja *Lasten musiikki*, josta säveltäjä teki myöhemmin sinfoniasarjan *Kesäpäivä*. Tästä puhutaan luvussa 4.2. *Marssi* analysoidaan perusteellisesti luvussa 4.3.

Monille peruskoulun oppilaille Prokofjevin nimi tuo mieleen ensisijaisesti *Pekka ja susi*-sadun. *Pekka ja susi* on sellainen käyntikortti Prokofjevin musiikin, josta kaikenikäiset oppilaat voivat nauttia. Siitä on tehty monenlaisia transkriptioita, esimerkiksi piano- ja kitaratranskriptio. Pianoversiota käsitellään luvussa 5.1.

Mistä kirjoista lapset pitävät? – Saduista, totta kai. Mitkä ovat parhaita satuja? – Suomalaislapsille tehdyn kyselyn (suomalaiset samastuvat Tuhkimoon ja Rumaan ankanpoikaseen 2013) mukaan *Tuhkimo* ja *Ruma ankanpoikanen*. Molemmista saduista löytyy Prokofjevin musiikkia. Yksi on baletti *Tuhkimo*, joka on hyvin lähellä toista balettisa-

tua, Tchaikovskyn *Prinsessa Ruususta*. Tuhkimon musiikista, jossa on surua, haaveilua ja rakkautta puhutaan luvussa 5.3.

Tavoitteeni on, että opiskelijat ja muut musiikkiharrastajat tutustuisivat harvemmin soitettuihin Prokofjevin teoksiin, kuten hauskaan lasten lauluun *Lörpöttelijä*, laulutarina *Ruma ankanpoikanen* ja pianosarjaan *Vanhan mummon tarinoita*. Näistä kappaleista kerrotaan luvuissa 4.4, 5.2 ja 6.1.

Prokofjev sävelsi elokuvamusiikkia. Hänen ensimmäinen elokuvasävellyksensä oli *Luutnantti Kize*, josta hän teki myöhemmin orkesterisarjan (muistetaan juhlava ja rytmikäs *Troikka* kappale: Kasper ja Lampila, 2000, 30–32). Toinen oli äänielokuva *Aleksanteri Nevski* yhteistyönä Sergei Eisensteinin kanssa, josta Prokofjev teki samannimisen kantaatin. Laulua *Kuoleman kenttä* (*Kuolleiden kenttä*) ja muuta kantaattimusiikkia käsitellään luvussa 6.

Työn toinen osa on suunniteltu peruskoulun musiikkituntien käyttöön. Se on käytännöllinen osa, josta voidaan poimia erilaisia toimintotapoja musiikkiperusopetuksessa. Luvuista 7-7.6 löytyvät tuntisovellukset 1.-6. luokan oppilaille. Jokaisessa tuntisovelluksessa on musiikkinäytteitä luvuista 4.2-6.

Tuntisovelluksien materiaalia voidaan käyttää myös musiikkiopiston soitto- ja teoriatunnilta. Materiaali sopii pienryhmäopetukseen 2-4 oppilaan kanssa. Harjoituksia voidaan tehdä yksi tehtävä kerrallaan, noin 15 minuutin jaksoissa. Oppilaat kuuntelevat musiikkia ja luovat yhdessä omia musiikkituotoksiaan. Musiikkikorvaa ja integroivaa ajattelua kehitetään huomaamatta. Samalla integroidaan taidemusiikin teoria ja historia soittoopetukseen.

2 Aiheen valinnan taustoja ja lähdeaineisto

Valmistuttuani Venäjän Valtion pedagogisesta Yliopistosta vuonna 1997 valitsin lopputyön aiheeksi S. Prokofjevin. Halusin tutkia säveltäjää, jonka teokset vaikuttivat minun musiikkikasvatukseeni. Haluan mainita musiikkihistorian opettajani G.A. Savoskinan Pietarin Rimsky-Korsakov musiikkiopistolta. Hänen analyyttinen ja vahva näkemyksensä Prokofjevin musiikkiin jäi pysyvästi muistiini. Erityisesti muistan hänen puheensa oopperasta *Sota ja rauha* ja hänen soittonsa sen paksusta partituurista. Toisen kokemuksen sain koulusta, jossa olin työharjoittelussa musiikkitunneilla. Siellä oli musiikin-

ja äidinkielenopettaja, joka näytti, miten yläkoulun oppilaat voisi saada kiinnostumaan taidemusiikista. Teemana oli Prokofjevin baletti *Romeo ja Julia*, rakkaus ja viha. Se oli integroiva tunti ja hyvä malli minun työtäni varten. Päätin kirjoittaa tästä aiheesta, sain työni tehtyä ja valmistuin musiikkipedagogiksi.

Kun työni oli luettu ja hyväksytty, aloin kääntää sitä suomeksi. Lisäsin myös uutta tietoa Prokofjevistä. Sitä on julkaistu runsaasti viime aikoina sekä englannin, että venäjän kielillä. Löysin vastaavia kirjoja molemmilla kielillä.

Uusista englanninkielisistä lähteistä mainittakoon kolmeosainen S. Prokofjevin *Diaries* 2006, 2008 ja 2012. Kirjassa *Prokofiev by Prokofiev a Composer's Memoir* 1979 kerrotaan Prokofjevin lapsuudesta ja opiskeluvuodesta Pietarin konservatoriossa. Prokofjevin elämästä ja musiikista puhutaan Israel Nestyevin kirjoissa *S. Prokofjev*, 1961 ja *S. Prokofjevin Autobiography, articles, reminiscences*, jonka on toimittanut S. Shlifstein 1959.

Venäjänkielisiä ovat Prokofjevin *Puukantinen kirja* (Prokofjev 2009a), *Prokofjevin teatteri* (Dolinskaja 2012), Prokofjevin *Päiväkirja 2002*, *Lina Prokofjevin aikakausi* (Chemberdzhi 2008), *Prokofjevin kirjeet, artikkelit, muistelmat*, jotka on koontanut Rahmanova 2006, Igor Vishnevetskyn tekemä *S. Prokofjevin elämäkerta 2009* ja paljon muita.

Suomeksi Prokofjevistä on kirjoitettu vähän, esimerkiksi Tawaststjernan kirjassa *Ooppera Sota ja rauha* 1960. Prokofjevistä on tehty paljon opinnäytetöitä. H. Rantasuon pro gradu-tutkielma *Kuva ja Prokofjevin musiikki Eisensteinin elokuvassa Aleksanteri Nevski* 1980 on mielenkiintoista luettavaa. Muita opinnäytetöitä ovat mm. Linda Halmen *Fokuksessa Prokofjevin Viulukonsertto nro1* 2008, sekä E. Seesjärven *Sovituksen laatiminen sinfoniasadusta Pekka ja susi* 2009. Pianomusiikista on myös ilmestynyt useita opinnäytetöitä. Taustakirjoina ovat P. Pesosen *Venäjän kulttuurihistoria* 1999, *Venäläisen kirjallisuuden historia*, jonka ovat toimittaneet K. Ekonen ja S. Turoma 2011, E. Tarastin *Musiikin todellisuudet* 2003 sekä I. Isopuron ja E. Paanasen *Sävelten maailma* 1992, osa 3.

2.1 Tuntisovellukset Prokofjevin musiikista alakoululaisille

Poimin Prokofjevin musiikista lapsille ja nuorille sopivia aiheita, jotka jäsentyvät karkeasti neljään ryhmään. Ensimmäisenä on lasten maailma, johon kuuluu lapsuus, sadut, tarinat, luonto ja mielikuvitus. Toinen ryhmä sisältää kotimaan historiaa, eeposta, kan-

saneeposta, sotaa ja rauhaa, rohkeutta ja sankaruutta. Kolmanteen ryhmään eli tunteiden maailmaan kuuluu rakkautta ja vihaa, lyyrisyyttä ja musikaalista kuvaa. Neljännen ryhmän sisältö on klassisen ajan musiikkimuodot ja lajit, kuten marssi, tanssit (gavotti, menuetti ja valssi). Aiheita voidaan käyttää yksitellen tai yhdessä muiden kanssa tai kontrastin periaatteella.

Prokofjevin musiikkiesimerkkien avulla voidaan auttaa oppilaita ymmärtämään musiikkia ja avata uusia musiikillisia kuvia. Aiheita voidaan käyttää koulutuksen eri vaiheissa ja eri tasoilla, esim. esi-, ala- ja yläkoulussa. Niiden avulla analysoidaan eri musiikkilajeja, kuten soitin-, laulu-, ja kamarimusiikkia sekä sinfoniaa, balettia, oopperaa, kantaattia ja elokuvamusiikkia.

Tuntisovelluksien aiheissa käytetään rinnakaisvertailua ja vastakohtien vertailua, esimerkiksi elämän ilo ja suru, rakkaus ja viha, sota ja rauha. Prokofjevin musiikin rinnalla tuodaan vastapainoksi esille suomalaista musiikkia, joten tuntisovellukset sopivat peruskoulun käyttöön.

Taulukossa 1 on näkyvissä tuntien aiheita, sisältöä, integrointia, tavoitteita ja lähteitä (Jussila 1992, liite 1). 1.-2. luokan oppilaat tutustuvat orkesterisoitimiin kuunnellen ja lukien kuvakirjaa *Pekka ja susi* ja pelaten muistipelikortteja. Kehorytmiikkaa, luovaa liikuntaa ja rytmiorkesterin soittoa kehitetään käyttäen Prokofjevin *Marssia*. Rondon musiikkimuodon selitetään Prokofjevin lasten laulussa *Lörpöttelijä* liikunnan, äänien ja rytmisoittimien avulla.

3.-4. luokan oppilaat avaavat musiikin satumaailmaa tutkien ääni- ja sointivärejä Prokofjevin laulusadussa *Ruma ankanpoikanen*. Luodaan musiikkisadun äänikuvia ja äänipartituuria kuunnellen samaa musiikkia. Kalevalaisien runosävelmien, kanteleen soiton ja 5/4 tahtilajin laulujen rinnalla voidaan kertoa venäläisistä kanteleista, eli guslista ja venäläisistä eepoksesta, mm. bylinoista. Tähän kuunteluesimerkiksi sopii Prokofjevin pianosarja *Vanhan mummon tarinoita*.

5.-6. luokan oppilaille tarjotaan inspiroitumista luovaan taiteeseen, oman runon tai kuvan tekemiseen. Käsiteltävät aiheet ovat valssin historia ja ihmisääni. Musiikkiesimerkkeinä ovat Sibeliuksen *Valssi Triste*, Merikannon *Kesäillan valssi* ja Prokofjevin *Tuhkimon valssi*. Laajennetaan tietoja oopperasta, kotimaisista ja ulkomaalaisista oopperalaulajista ja tutustutaan eri laululajeihin, kuten Mozartin *Yön kuningattaren aariaan* oopperasta *Taikahuilu*, Sibeliuksen romanssiin *Svarta rosor*, Turusen *Sunnuntaihin* ja

Prokofjevin *Kuoleman kenttään* (*Kuolleiden kenttään*) kantaatista Aleksanteri Nevski.

Tuntisovelluksien laajempi käsittely löytyy opinnäytetyöstäni 7. luvusta.

Taulukko 1. Integroiva tuntisuunnitelma.

Tunti-sovellus	Luokka	Aihe	Sisältö	Integrointi	Tavoitteet	Lähteet
1	1-2	tasarytmisen kuvaaminen, pää- ja sivuisku musiikkimuistin kehittäminen	<i>Marssin</i> rummutus, <i>Pekka ja susi</i> musiikkisadun lukeminen ja kuunteleminen, muistipelikorttien pelaaminen	äidinkieli ja musiikki	antaa oppilaille mahdollisuuksia hauskaan toiminnallisuuteen	Prokofjevin <i>Marssi ja Pekka ja susi</i> cd-levy, pianonsoitto, kuvakirja
2	1-4	tasajakoinen rytmi, tahdinvaihtaus, nuottiarvojen kertaus ABA muoto	musiikkiliikunta, kehosoitin, rytmiorkesterisoitto satueläinkulkue	luova liikunta, vapaa rytmisäestys	rohkaista oppilaita tuottamaan omia ideoita musiikin liikuntaan ja soittoon	Prokofjevin <i>Marssi</i>
3	3-4	orkesterisoittimiin tutustuminen	musiikkisadun kuunteleminen ja esittäminen liikkuen Taikokaa soitin! -leikki	luova liikunta, musiikkidraaman luominen	selventää aiheeseen liittyviä uusia asioita improvisaation kautta	Prokofjev <i>Pekka ja susi</i>
4	3-4	moniääniset rytmitehtävät	rytmipartituuri	ryhmätyö musisointia	opetella uusia rytmejä musisoinnin kautta	Prokofjevin <i>Marssi</i>
5	1-2	Rondomuoto ABACADA	musiikkiliikunta, rytmiorkesterisoitto, äänen ja kehosoitinien käyttöä	musiikkiliikunta äidinkieli	selvittää musiikkimuotoa liikunnan, soiton ja äänenkäytön avulla	Prokofjevin laulu <i>Lörpöteliä</i>
6	3-4	moniääniset äänitehtävät musiikkidynamiikka eri soittotapoja ääni ja väri-ilmaisu	musiikkisadun luomista äänipartituurin luomista yhteismusisointi	kuvaamataito äänen vapaata käyttöä musiikissa	Inspiroida oppilaita taiteen luomiseen eri tavoilla	Prokofjev laulusatu <i>Ruma ankanpoikanen</i>
7	3-4	Kalevalan sävelmä laulaminen soolo ja tutti kanteleen soitto 5/4 tahtilaji guslin kuvanäyttö ja kuuntelu	suomalainen kantele ja Kalevala venäläinen gusli ja bylina	äidinkieli kuvataide historia kansaneepos	Antaa tietoa kanteleen sukuisista soittimista, saada kanteleen soittokokemusta, tutustua eri maiden kulttuureihin	<i>Mistä koppa kantelehon, Vaka vanha Väinämöinen Mitä itket pieni lintu, Hiiri naitto tyttärensä</i> Prokofjevin <i>Vanhan mummon tarinoita</i>
8	5-6	valssin rytmit musiikin voimakkuudet rytmiorkesterin sovellus	musiikin kuunteleminen valssin historia ländler wienin valssi sinfoninen valssi balettivalssi	musiikki kuvaamataito äidinkieli	antaa tietoa valssista ja säveltäjistä; selittää valssien sisältöä; kuvata niiden yhteyttä ja erilaisuutta luoda runo piirtää kuva	Merikannon <i>Kesäillan valssi</i> Sibeliuksen <i>Valse triste</i> Prokofjevin <i>Tuhkimon valssi</i>
9	5-6	ihmisääni musiikissa nais- ja miesäänet ooppera kantaatti aaria romanssi	suomalaisia ja maailman tunnetuimpia oopperalaulajia, kuunnellaan musiikki-esimerkkejä	äidinkieli kuvaamataide elokuvamusiiikki	laajentaa tietoja laulumusiikista käyttäen lauluesimerkkejä, tutustua eri laulutyyliin ja -lajeihin	Mozartin <i>Yön kuningattaren aaria</i> , Sibeliuksen <i>Svarta rosor</i> , Martti Turusen <i>Sunnuntai</i> , Prokofjevin Neidon laulu <i>Kuolleiden sotakenttä</i>

3 Sergei Prokofjevin elämän kulkua

Sergei Prokofjev, yksi suurimmista venäläisistä säveltäjistä, asui vaikeina aikoina Venäjällä. Silloin tapahtuivat vallankumoukset 1907 ja 1917, kuninkaallisen perheen ampuminen ja Venäjän monarkian romahtaminen. Ukrainassa 23.4.1891 syntynyt Prokofjev sai klassisen venäläisen musiikin koulutuksen Pietarin konservatoriossa. Hän suoritti loppututkinnot pianonsoitossa, säveltämisessä ja orkesterinjohdossa. Hän oli täynnä luovia voimia, joita oli mahdoton tuoda esiin sen ajan Venäjällä. Siksi hän lähti alkusi Amerikkaan vuosiksi 1918–1921 ja sitten Eurooppaan (Saksaan, Ranskaan ja Espanjaan.) Ulkomaanmatka oli sallittu Neuvostoliiton Sivistyksen ministeri-komissaari Lunacharskyn luvalla, mutta matka venyi 18 vuoteen (Nestjev 1973, 176).

Prokofjev oli kokonaisvaltainen ihminen, jolle elämän tarkoitus oli luoda, säveltää musiikkia, joka sitten esitettäisiin ja saada siitä uutta inspiroivaa palautetta. Näin kävi Amerikassa ja Euroopassa, erityisesti Ranskassa, mutta jossain vaiheessa Prokofjev tajusi, ettei hän voinut säveltää kuulematta äidinkieltään, näkemättä kotimaatansa ja hengittämättä kotimaan ilmaa. Hän kirjoitti ystävälleen Sergei Moreux'ille:

"Minun täytyy saada kuulla venäjän kielen kaiku korvissani. Minun täytyy puhua ihmisten kanssa, joka ovat omaa lihaani ja vertani... Täällä minä kuihdun. Olen vaarassa sortua akateemisuuteen" (Tawaststjerna 1960, 154–155).

Prokofjev päätti palata Neuvostoliittoon, vaikka siitä koitui vaikeuksia hänelle itselleen ja hänen perheelleen. Säveltäjä jakoi traagisen kohtalonsa monien venäläisten ihmisten kanssa (Pesonen 1999, 197). Hän oli oman työnsä huipulla vuosina 1936–1948. Stalinin tukahduttava kone ei säästänyt neroa Prokofjevia ja hänen perhettään. Säveltäjän työtä kritisoitiin ja hänen teoksiensa soittaminen kiellettiin osittain. Hänen vaimonsa Lina Ivanovna Kodina karkotettiin työleirille Siperiaan. (Chemberdzhi 2008, 243). Tämä kaikki vaikutti Prokofjevin sairastumiseen. Prokofjev kuoli 5. maaliskuuta 1953, sattumalta samana päivänä kuin Stalin. Siksi ystävät eivät saaneet tulla tuomaan kukkia hänen haudalleen, ainoastaan ruukkukukkia oli tuotu kotoa. Lähteissä on dokumenttielokuva hänen elämästään. (Konchalovsky 2003).

Prokofjev haudattiin Novodevitšin hautausmaalle Moskovassa. Hänen asuntonsa toimii nyt museona, jossa pidetään konsertteja (Glinka Museum 2014).

3.1 Sergei Prokofjev, millaiseksi me kuvittelemme hänet ja hänen musiikkinsa Prokofjev itse sanoi, että hänen musiikkiansa ymmärretään vasta 50 vuoden päästä. Näemme tämän tällä hetkellä. Mikä tekee tästä musiikista suosittua? Meillä kaikilla on huonoja hetkiä, epäilyä, epäonnea. Kun tällöin ajattelee Prokofjevin musiikkia, vaikka ei sitä kuulisikaan, voi saada elämäntahtoa ja tarmoa. (Alfeevskaja 2009, 11–12.) Sitä on hänen musiikissaan. Prokofjevillä oli ainutlaatuinen maailmankatsomus. Vaikka hän tiesi kauhean totuuden omasta aikakaudestaan, hänessä ei näkynyt masentavaa vaikutusta, päinvastoin, hän toteutti omaa elämäntehtäväänsä rauhallisesti ja varmasti.

Prokofjevillä oli puukantinen kirja, johon hän pyysi ystäviään kirjoittamaan, mitä ajatlette auringosta? Arthur Rubinstein vastasi:

"Olen ymmärtänyt paremmin auringon muutaman loistavan ihmisen kautta. Minulla on ollut onni tuntea heidät. Aurinko-kuningas sanoi: Valtio - se olen minä. Sinä, rakas Prokofjev, voisit sanoa: Aurinko - se olen minä! New York, 1920" (Prokofjev 2009, 190, venäjältä suom. E. Perälä).

Tämän auringon valoa ei saa tukahduttaa. Prokofjev kantoi tuota valoa läpi koko vaikean elämänsä. Erityisen arvokkaita hänelle olivat lapset ja nuoret kuuntelijat. Prokofjevin kyky heittäytyä lapsen maailmaan teki hänen musiikistaan ehjää ja todellista. Hän toi musiikkiin elävän suhteen lapsiin.

Prokofjevillä oli suuri rakkaus ihmiseen, lapsiin, luontoon ja kotimaahan – sen levottomista tapahtumista huolimatta. Suurena taitelijana hän katsoi tulevaisuuteen ja laittoi sillan menneisyyden ja tulevaisuuden välille. Hän palasi kotimaahansa maksaen siitä kovan hinnan. Mutta nimenomaan kotimaassaan hän teki mestariteoksia, joita soiteetaan nykyään (Tarasti 2003, 42). Hengeltään hän oli venäläinen ihminen. Hänen musiikkinsa on täynnä venäläistä henkeä, jota hän ikävoi kovasti ulkomailla asuessaan. (Martynov 1974, 330). Ennen saapumistaan Neuvostoliittoon Prokofjev kirjoitti:

"Minun elämäni parhaana hyveenä (tai, jos haluat paheena) on ollut oman, alkuperäisen musiikillisen kielen etsiminen. Vihaan jäljitelmiä; vihaan latteita temppejuja. En halua olla kenenkään muun varjo. Haluan aina olla oma itseni" (Nestyev 1961, 466, venäjältä suom. E. Perälä).

Elämän lopussa Prokofjev ei voinut sairauden takia työskennellä paljon, mutta oli täynnä luovia suunnitelmia ja kiirehti tekemään niitä loppuun. Hänelle oli iso merkitys sillä, että hänen musiikkiansa ymmärretään, ja on olemassa taiteilijoita, jotka pystyvät esittämään sitä (Rostropovich, Richter).

The Serge Prokofiev Foundation 2001, osoitteesta löytyy paljon tietoa Prokofjevistä ja hänen nimeään kantavista musiikkitapahtumista. Prokofiev Foundation -yhdistyksen on perustanut Lina Prokofieva ja hänen poikansa Svjatoslav vuonna 1983.

Prokofjevin sukulaiset asuvat Venäjällä, Ranskassa ja Englannissa. Hänen toinen poikansa Oleg oli taitelija-nonkonformist, eli toisinajattelija ja runoilija. Hänen näyttelynsä nimellä Oleg Prokofiev Paluu Moskovan Tretjakovin galleriassa oli menestyksekkäs vuonna 2010 ja siitä on tehty dokumenttielokuvaa *Nonkonformistin paluu* (Proskurjakov 2011). Olegin poika Gabriel Prokofjev on säveltäjä, joka yhdistää klassista musiikkia ja elektroniseen musiikkiin. Hänen sellokonserttonsa on esitetty Moskovassa vuonna 2011.

3.2 Prokofjevin tyyli ja teokset

Prokofjevin musiikin eri tyylilajeissa ja muodoissa löytyy vapaa, moderni säveljärjestelmä, erityinen selkeä ja niukka kuvitus, normien pysyvästi uudella tavalla käsittäminen ja vanhojen rakenteiden uudistaminen. Luomistyössään hän ennakoiki monia uusia suuntauksia, jotka puhkeavat kukkaan myöhemmin muilla säveltäjillä (kluster-tekniikka, aleatoriikka). Nämä tekniikat olivat pääasiassa hänen ensimmäisessä työvaiheessaan ennen kuin hän täytti 30 vuotta. Neuvostoliiton aikaisessa vaiheessa hänen musiikkinsa tuntuu vähemmän uudelta, koska hän löysi itselleen ”uuden” tyylin ja kielen ja eteni varmasti tällä tiellään (Shlifstein 1956, 73–74).

Prokofjev mainosti elämäkerrassaan neljää peruslinjaa musiikkiinsa. Niitä ovat klassinen, moderni, motorinen ja lyyrinen linja. Hän todisti, että:

Pitkään sanottiin, ettei minulle ollut niin minkäänlaista lyyristä lahjakkuutta, ja ilman kannustusta se kehittyi hitaasti. Mutta ajan kuluessa kiinnitin yhä enemmän huomiota tähän puoleen työssäni.” (Shlifstein, 1959, 36).

”Uusi” yksinkertaisuuden löytyminen korosti melodian elinvoimaisuutta. Juuri pitkän melodian linjaan liittyy lyyrinen mielenvire ja diatoninen rakenne. Ne ovat niitä kansallisia piirteitä, jotka vahvistuivat ajan myötä Prokofjevin musiikissa.

Prokofjevin sävellyksissä ilmenee teemojen rikkautta: lyriikkaa, eeposta, tragediaa, komediaa. Ihmisen suru ja ilo, kyynel ja nauru; kaikki löytyvät hänen musiikistaan. Siinä herää eloon niin Venäjän maan historia (kantaatti *Aleksanteri Nevski*, ooppera *Sota ja Rauha*, elokuva *Ivana Julma*), nykypäivä (ooppera *Semjon Kotko*, ooppera

Kertomus todellisesta miehestä), Shakespearen tragedia (baletti *Romeo ja Julia*), kuin myös satu (baletti *Tuhkimo*, ooppera *Rakkaus kolmeen appelsiiniin* ja laulusatu *Ruma ankanpoikanen*).

Prokofjev sävelsi 8 oopperaa, 7 balettia, 7 sinfoniaa, 9 konserttoa eri instrumenteille, yli 30 sonaattia, laulukantaatteja, kamarimusiikkia ja elokuva- ja teatterimusiikkia.

Vaikka Prokofjev on venäläinen säveltäjä, hänen musiikkinsa ylittää kansalliset rajat. Muusikot eri maista soittavat hänen teoksiaan. Prokofjevin musiikki on vaikuttanut monien sukupolven ja musiikkimaailma olisi erilainen ilman häntä. Nykyään hänellä on paljon jäljittelijöitä. Heidän teoksissaan Prokofjevin ilmauksen kaikua voi kuulla uudella tavalla. Myös tulevaisuudessa hänen monivivahteinen ja erilaisia tekniikoita sisältävä musiikkinsa voi olla pohjana muusikoille, säveltäjille ja musiikin harrastajille.

4 Prokofjevin lapsuus ja luovuuden juuret

Musiikki, samoin kuin muut taiteen muodot, vaikuttaa hyvin voimakkaasti lasten kehitykseen. Varhaislapsuudessa saatu musiikin vaikutelma ei häivy muistista myöhemmässä elämässä. Sergei Prokofjevin lapsuudesta tiedetään paljon. Hänen äitinsä Maria Grigorjevna oli ensimmäinen ihminen, joka vei hänet sisään musiikin maailmaan. Heidän kodissaan klassinen musiikki soi jatkuvasti. Sergei kuunteli musiikkia ja kokeili säestämistä äidin soittaessa. 5-vuotiana hän sävelsi kappaleen *Intian laukka* ja 9-vuotiaana ensimmäisen oopperansa *Jättiläinen* (Donetsk Prokofjevin kotiseutu 2010). Lapsuuden sävellyksiä ovat myös monet muut kappaleet, kuten *Marssi*, *Valssi*, *Rondo ja Pieniä harjoituksia* (*Pesenki*).

Äiti opetti Sergeille musiikkia suuren pedagogin tahdikkuudella ja kannusti poikaansa monin tavoin kiinnostumaan musiikista. Opettaessaan Sergeille pianonsoittoa hän tutustutti tämän erilaisiin musiikkiteoksiin ja tyyleihin. Sergei kuunteli ympäriinsä venäläisiä kansanlauluja. Elämäkerrassaan hän kirjoitti, että ei muistanut niistä yhtäkään, mutta ne jäivät hänen alitajuntaansa. (Martynov 1974, 9-10).

Vuonna 1900 hän kävi ensimmäisen kerran Moskovassa. Poikana hän kuunteli Gounodin oopperan *Faust*, jossa hän hämmästeli kaksintaistelukohtausta, Borodin oopperan *Ruhtinas Igor* ja Tšaikovskin baletin *Prinsessa Ruusunen*. Kaikki teokset tekivät lähtemättömän vaikutuksen ja kotiin palattuaan hän päätti säveltää oman oopperan *Jättiläinen* (Prokofjev 1980, 46–47).

Vanhemmat antoivat ei ainoastaan tietoja pojalle vaan myös kasvatusta kurinalaisuuteen ja ahkeruuteen. Näistä tulikin Prokofjevin luonteen pääpiirteitä. Sen lisäksi hänen perheessään kannustettiin tiedonhaluisuutta, tunteiden ohjaamista järjellä, järjenkäyttöä omassa luomistyössä, rakkautta erikoisuuteen, kekseliäisyyttä ja yhteensovittamista. Myös musiikissa 10-vuotiaalla Sergeillä oli omaa näkökulmaa ja hän pystyi puolustamaan sitä. Aram Khachaturyan kirjoitti muistelmissaan, että:

"Prokofjev oli taistellut kaikkea harmaata, huoliteltua, hempeää ja imelää vastaan. Hän vaati taiteeseen rohkeita ajatuksia, inspiraatiota ja itsenäisyyttä. Hän oli sellainen joka musiikkilajissa, mutta otti huomioon lajin ominaislaadun ja kuuntelijan vaatimukset" (Shlifstein 1959, 200, venäjältä suom. E. Perälä).

Esimerkiksi hänen vuosien 1904–1905 päiväkirjastansa löytyi Upottava laiva -pelin kaavioita, kuva-arvoituksia ja ohjeita, millä tavalla lyhennetään venäjän kielen kirjoitta-

mista, miten helposti voi piirtää ihmisen kasvoja koukuilla tai miten summata numeroita. Niin ikään päiväkirjassa oli merkintöjä sotalaivaston kokoelmasta, ajatuksia krokettipelistä, kävelemisestä puujaloilla, kortin pelaamisesta, taisteluristeilijän kerroinlaskelma jne. (Prokofjev 2007, 171- 173; Prokofjev by Prokofjev 1979, 53).

4.1 Katselmus Prokofjevin lasten musiikkiin

Lasten musiikki on todistus Prokofjevin moninaisesta luovasta käsialasta. Itse asiassa ei ainoastaan suuri kokoelma lasten musiikkia, vaan myös se, että Prokofjevillä ei ollut isoa eroa lapsille ja aikuisille suunnatun musiikin välillä. Prokofjevin lapsekkuus ei ollut vain ulkoista, se säilyi koko hänen elämänsä läpi ja oli osa hänen luonnettaan, temperamenttiaan ja musiikkityyliään. Prokofjevillä samoin kuin Mozartilla lapsekkuus oli kuin elämänleikkiä ja leikki kuin vakavin asia elämässä. Musiikista tuli Prokofjeville "pääleikki". (Prokofjev 1990, 100). Fjodor Dostojevski kirjoitti:

"Tietäkää siis, ettei ole mitään korkeampaa ja voimakkaampaa, ei, terveempää eikä höydyllisempää vastaisen elämän varalle kuin jokin hyvä muisto, erityisesti lapsuudessa, vanhempien kodista saatu" (Dostojevski 2007, 1095).

Näin Prokofjev muisti oman lapsuutensa. Hän kertoi muistavansa lapsuuden värikkäitä unia jopa 20–30 vuotta myöhemmin. Vielä kypsässä iässä hänestä löytyi välittömyyden ja naiiviuden piirteitä. Prokofjevistä voisi kuvitella K. Stanislavskyn sanoin:

"Taitelija jää isoksi lapseksi elämänsä loppuun saakka, mutta jos hän hukkaa tällaisen välittömyyden, hän ei enää ole taiteilija" (Natalia Sats 1961, 23, venäjältä suom. E. Perälä).

Stanislavskyn lausunnon valaisevana esimerkkinä voi olla Prokofjevin *7. sinfonia* op. 131 v. 1951–1952. Tämä sinfonia yhdistää lapsuuden ja nuoruuden muistoja ja säveltäjän ajatuksia elämästä. Säveltäjä sairastui 60-vuotiaana, hänen elämänsä kallistui iltaan, mutta *7. sinfonia* on täynnä virtaa ja elämän voimaa. 1. osan kodan sivuteema todistaa elämänvoittoa ja seuraava lopputeema on kristallin puhdas ja satumainen. Siinä kuunnellaan jäähyväiset ja meno valoisaan lapsuteen ja unelmien maailmaan. (Averjanova 2006, 152). Sama teema oli *Tuhkimo* baletin tanssiaisiet -kohtauksessa.

4.2 Pianosarja *Lasten musiikki*

"Lasten musiikki"

Erikoisesti lapsille on sävelletty seuraavia teoksia: pianoalbumi *Lasten musiikki op. 65* v. 1935; *3 lasten laulua op. 68* v. 1936 Agnia Barton sanoihin; *Pekka ja susi op. 67* v. 1936; *Talvitanssiaiset sarja (Talvinen nuotio) op. 122* v. 1949- 1950 Samuel Marshakin sanoihin sekä oratorio *Vartiossa rauhan puolesta op. 124* v. 1950.

Lasten musiikki on 12 teoksen sarja ja oli sävelletty samanaikaisesti kuin baletti *Romeo ja Julia* kesällä vuonna 1935. Musiikki kuvaa lasten leikkiä ja luontoa, kesäpäivää aamusta iltaan. Tästä musiikista johtaa useita polkuja myöhempisiin sävellyksiin. Esimerkiksi teoksesta *Ilta* tuli yksi pääteema balettiin *Kivinen kukka*. Sävellykset ovat tiukasti sidottu Prokofjevin teatteri- ja sinfoniamusiikkiin (Prokofjev 1990, 122).

Lasten musiikissa ei ole romanttista psykologiaa. Poikkeuksena on teos *Katumus*, jossa on minä -monologi. Muissa teoksissa kertoja on ulkopuolinen ja ne on tehty lapsen näkökulmasta. Hallitsevana piirteenä on liike, liikunnan ja plastiikan voima (Prokofjev 1990, 122).

Melkein puolet Prokofjevin tansseista ja marsseista ovat kuin eläviä tietosanakirjoja, kuten *Kävely*, *Tarantella*, *Valssi*, *Heinäsiirakkojen saattue*, *Hippasilla ja Marssi*. Kaikki teokset voisi kuvitella balettitansseiksi. Niissä on vaihteleva ja ilmeikäs melodia, tarkat rytmikuviot ja selkeät soinnut.

Kuvailevia sävellyksiä ovat *Aamu*, *Ilta*, *Kuu paistaa niityn yllä* sekä *Sade ja sateenkaari*. Viimeinen on sävelletty impressionistisella tyylillä. Siinä on yhdistetty kromaattisia säveliä ja diatonisia sointuja. *Aamu* sävellyksissä Prokofjev käyttää erikorkuisten rekisterien vertailua, luo tilaa taivaan ja maan väliin ja lopulta kaikki vaimenee luonnon kaukuteen. Maisemasävellykset *Ilta* ja *Kuu paistaa niityn yllä* kuvailevat kevätiltaa ja yötä. Melodia on kuin vapaasti soljuvaa kansanlaulua. (Vanhan pianon tarinoita 2013.)

Lasten musiikki pianosarjassa löytyy erilaisia teemoja ja hahmoja kuten luontokuvia, lasten leikkien kuvia, henkilöahmoja ja satuhahmoja. Prokofjev valitsi 7 sävellystä

tästä sarjasta ja teki niistä sovituksen kamariorkesterille nimellä *Kesäpäivä* op. 65b vuonna 1941. Kappaleet ovat *Aamu*, *Hippasilla*, *Valssi*, *Katumus*, *Marssi*, *Iltä* ja *Kuu paistaa niityn yllä*. (Nestjev 1973, 372). Tämä sarja löytyy CD-levyltä S. Prokofjev *Music for Children* 1991.

4.3 S. Prokofjevin *Marssi* 1984, 28

Käsittelen *Lasten pianomusiikki* -sarjasta yksityiskohtaisesti kappaletta *Marssi*. Sen muoto on: AA' BA, eli siinä on kaksi erilaista osaa (tahdit 1-18 ja 19-34), toisessa on kertausta (t. 27-34). Musiikin luonne on tiukan vakava, ehkä liiankin vakava, koska se on tarkoitettu lapsille ja siihen kuuluu teatterin ja sadun leikkiä. Tämän marssin maailma muistuttaa M. Glinkan *Chernomorin marssia* oopperasta *Ruslan ja Ljudmila*, Prokofjevin marssia oopperasta *Rakkaus kolmeen appelsiiniin* ja hänen muita marssejaan ja myös Tšaikovskyn marssia *Lasten Albumista* ja Shumannin marssia *Jugend Albumista*.

Kuvio 1. *Marssi* t.1-8 (Prokofjev 1984, 28).

Ensimmäisessä osassa kuvataan pieni, mutta tärkeän näköinen satumainen sankari ja toisessa osassa saattuekulkue. Marsin ilmaisukeinot ovat yksinkertaisia ja selkeitä, mutta kuvaavat sankaria todella tarkasti. Bassostemmassa on tasainen rytmien ostinato neljäsosanuottina, vain kadensseissa on taukoja. Basso rytmittää kulkuetta hyvin (tahdit 3-6). Melodiateema soi staccatona, lyhyet etulyönnit ja äkilliset aksentit korostavat sankarin koomista luonnetta.

Ensimmäisen osan toisessa säkeessä (t.12-14) kuullaan sotilastorven sävel, mutta se soi liian korkealla 3-viivaisessa oktaavissa, joten se muistuttaa lasten pillin vihellystä.

Kuvio 2. *Marssi* t.11–12 (Prokofjev 1984, 28).

Toisessa osassa melodiaan tulee uusi teema. Sankari katsoo, miten hänen saattueensa kulkee. Kaikki kävelevät hiljaa varpaillaan. Melodian linja on köyhää, saattueella on hillityt liikkeet, kulkijat tömistelevät, koska he ovat pieniä ihmisiä ja siksi heidän on vaikea päästä eteenpäin! (t.19–26).

Kuvio 3. *Marssi* t. 16 23 (Prokofjev 1984, 28).

Prokofjev teki lähestymisvaikutuksen niin, että pääteema siirretään yksi ja myöhemmin kaksi oktaavia ylöspäin ja piano soi vahvasti kuin koko orkesteri! (t. 27- 34).

Kuvio 4. *Marssi* t.28–34 (Prokofjev 1984, 29).

Prokofjevin musiikki sopii näytelmämusiikiksi, se on kuvaavaa ja ilmeikästä. Harmoniassa Prokofjev yhdistää kromaattisia ja diatonisia säveliä ja sointuja. Hän aineellistaa omaa ideaansa "uudesta yksinkertaisuudesta" tässä sävellyksessä käyttäen sävellajien ja sointujen rikastumiskeinoja. Esimerkiksi pääteemassa törmäsivät Dis ja Des sävelet, Dis kuuluu kolmisointuun H-Dis-Fis, josta puuttuu Fis-sävel ja Des-sävel kuuluu G7-sointuun. Bassossa tritonus-hyppy Des-G on hyvin tyypillinen Prokofjevin musiikissa (katso kuvio 1, t. 3-4). Ensimmäisen osan kadenssissa on Es-molli/G sointu. Se pyrkii G7 ja C-duuri kadenssiin (katso kuvio 3, t.18).

Tämä *Marssi* löytyy CD-levyltä S. Prokofjev *Music for Children* 1991.

4.4 Kolme lasten laulua; *The Chatterbox* (Löppöttelijä)

Vuonna 1936 Prokofjev sävelsi *Kolme lasten laulua* op. 68 lauluäänelle ja pianolle A. Barton sanoihin: *Löppöttelijä* (ven. *Boltunja*), *Suloinen laulu* ja *Porsaita* (Barto 2012). Alkulähteet voi löytää Mussorgskyn *Lasten lauluista*, jotka ovat täynnä huumoria ja ihmeellistä todellisuutta.

Löppöttelijä -laulussa Prokofjev pääsee lasten ajatusmaailman sisään. Hän kuvaa tyttöä, joka ymmärtää, että hänellä ei ole aikaa löppötellä, mutta silti puhuu jatkuvasti. Kuuntelija hymyilee kuunnellessaan hänen löppöttelyään. Aluksi pääteema on rauhallista, ilmeikästä ja sulavaa. Päähenkilö Liisa yrittää saada koulukaverinsa Vovkan, itsepäisen pojan, uskomaan, että hän on oikeassa ja Vovka itse valehtelee, että Liisa muka olisi löppöttelijä.

Kuvio 5. *Löppöttelijä* t.1-9: Vovka sepittää, että Liisa on löppöttelijä. – Koska minä löppötelen? Minulla ei ole aikaa löppötellä. (Prokofjev 1948, 2).

Tämä laulu on rondomuodossa, kertosäe vuorottelee neljän episodin kanssa seuraavasti:

Taulukko 2. Rondomuoto laulussa Lörpöttelijä

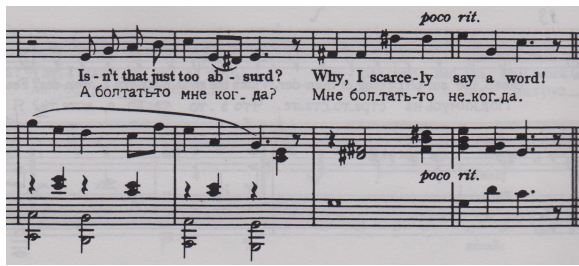
R 1 Kertosäe	G-duuri	tahdit 1-8
A 1 Episodi	G-duuri	t. 9-32
R 2 Kertosäe	As-duuri	t. 33-40
B 2 Episodi	E-duuri	t. 41-74
R 3 Kertosäe	C-duuri	t. 75-82
C 3 Episodi	As-duuri	t. 83-102
R 4 Kertosäe	As-duuri	t. 103-107
D 4 Episodi	E, D7	t. 108-148
R 5 Kertosäe	G-duuri	t. 149-158

Sävellajin vaihto kuvastaa Liisan pieniä mielialavaihteluja. Esimerkiksi, kun tyttö epäröi kerhojen valinnoista, hänen puheensa hidastuu ja tyttö murehtii. Säestyksessä sointukulku on C7/B - Am - E/Gis - C7/G.

The image shows a musical score for the song 'Lörpöttelijä'. It features two systems of music. The first system includes a vocal line with lyrics in English and Russian, and a piano accompaniment. The second system also includes a vocal line with lyrics and a piano accompaniment. The score is in 3/4 time and G major. The lyrics are: 'I fear there'll be no more sketching. I'll nev-er ev-er start on etch-ing, Ну, я выбрала пофо-то, - но мне е-ще и петъо.хо-та, or be a proper op-ra di - va: nev-er be a hand-loom wea-ver. и за кру-жок по ри.со.вань-ю то.же все го.ло.со-ва-ли.'

Kuvio 6. *Lörpöttelijä* t.25–32: *Minä valitsin valokuvauskerhon, mutta haluan laulaa! Ja kaikki äänestävät taidemaalauskerhon puolesta.* (Prokofjev 1948, 4).

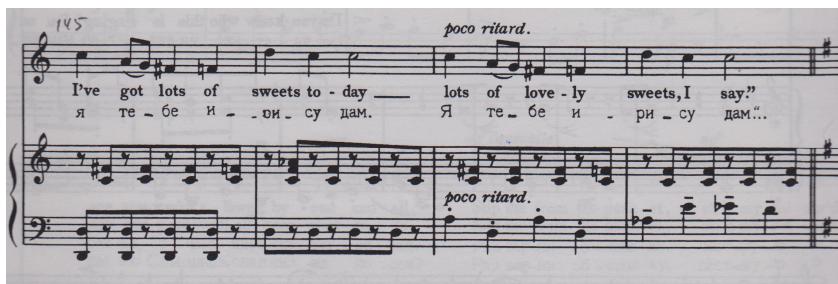
On hauskaa, kun tyttöä väsyttää ja hän puhuu hitaasti. Tässä recitativo ja pääteema pianolla sitoutuvat toisiinsa ja tuntuu siltä, että ystävä Vovka on ehkä oikeassa!

Kuvio 7. *Löppöttelijä* t.79–82: *Koska minä löppöttelen? Minulla ei ole aikaa löppötellä* (Prokofjev 1948, 7).

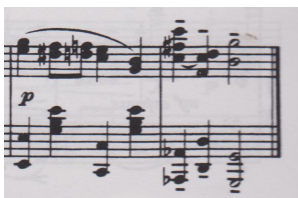
On mielenkiintoista seurata Liisan mielihalujen ja velvollisuudentunteen taistelua. 4. episodissa Vovka tulee pihalle ja tarjoaa hänelle karkkia, mutta tytöllä on paljon saksan ja venäjän kielten läksyjä eikä siis vapaa-aikaa. Hän pystyy vastustamaan houkuttelevaa tarjousta (Barto 1971).

Teeman kromaattiset sävelet, tempon hidastus ja sointujen sävyt kuvaavat tämän draamaattisen hetken. Kun kiusaus on ohi, 5. kertosaie palaa pääsävellajiin G-duuriin.

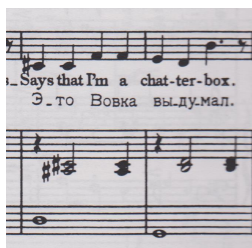
Kuvio 8. *Löppöttelijä* t. 145–148: *Tule tänne, tarjoan sulle karkkia!* (Prokofjev 1948, 11).

Loppukadenssissa kuunnellaan Prokofjevin tyypillistä sointukulkua As7-D7-G, bassossa on tritonushyppy As-D.

Kuvio 9. *Löppöttelijä* t.159–160 (Prokofjev 1948, 11).

Tyypillistä on myös sointu Ais-Cis-Fis, bassossa D.

Kuvio 10. *Lörpöttelijä* t. 153–154 (Prokofjev 1948, 11).

Värikäs sointu, muunneltu vaihteleva toonika, joissa B-duurilla ja H-mollilla on yhteinen terssisävel D, kuullaan 3. episodissa.

Kuvio 11. *Lörpöttelijä* t. 93–95 (Prokofjev 1948, 8).

Pehmeällä huumorintajulla, musiikillista luonnekuvaa käyttäen säveltäjä kuvailee Liisaa (Barto 2013, 18). Palataan musiikkikuvaukseen myöhemmin, kun käsitellään Rumaa ankanpoikasta samannimisestä laulutarinasta, Tuhkimoa baletista Tuhkimo ja muita satuhahmoja.

Lähteissä on kaksi esimerkkiä *Lörpöttelijä* -laulusta. Ensimmäisessä on kaikki *Kolme lasten laulua* sovituksena orkesterille ja lauluäänille, tekijä on Sergey Diaghilev-nuori (Prokofjev 2010) ja toisessa on *Lörpöttelijä* Anna Polovinkinän laulama (Prokofjevin 2011b).

5 Prokofjevin satumusiikkia

Satu on aiheena monissa Prokofjevin teoksissa, kuten baleteissa *Tarina narrista* op. 21 v. 1920, *Tuhkimo* ja *Kivinen kukka*, oopperassa *Rakkaus kolmeen appelsiiniin*, pianomusiikissa *Vanhan mummon tarinoita* op. 31 v. 1918, laulumusiikissa *Ruma ankanpoikanen* op. 18 v. 1914 ja 1932 ja sinfoniasadussa *Pekka ja susi* op. 67 v. 1936.

Muissa teoksissa, kuten pianomusiikissa *Visions fugitives* op. 22 v. 1915–1917, sonaateissa ja konserteissa tarmokkaan, hurjan rytmin lisäksi esiintyy lempeää, haurasta ja hillittyä lyriikkaa. Prokofjevin musiikin vilpittömyys, rauhallinen kertova ääni ja "satumaisen" melodian yhdistelmä tuovat esille sadun hengen. Prokofjev ei ollut turhaan Rimsky-Korsakovin ja Liadovin oppilas, jotka ovat Venäjän suuria "sadun" säveltäjiä (Prokofjev 1990, 103).

Satumusiikista valitsen käsiteltäväksi sinfoniasadun *Pekka ja susi*, laulutarinan *Ruma ankanpoikanen* ja baletin *Tuhkimo*. *Pekka ja susi*-sadussa paitsi satumaista sisältöä ja mielenkiintoista musiikkia on pedagoginen tavoite, jonka Prokofjev selitti omin sanoin:

"Jokaisella henkilöllä on oma johtoaihe, joka soitetaan aina samalla soittimella, kuten Pekan teema viululla, linnun huilulla, ankan oboella, kissan klarinetilla, isoisan fagotilla, suden kolmella käyrätorvella, ampumääänet lyömäsoittimilla, patarummuilla ja isorummulla. Ennen esitystä soittajat näyttävät soittimia lapsille ja soittavat stemmoja. Esityksen aikana lapset kuuntelevat niitä monta kertaa ja oppivat tunnistamaan niitä" (Shlifstein 1956, 88, venäjältä suom. E. Perälä).

Tärkein taiteen ajatus on hyvyyden ja kauneuden etsiminen. Usein se tapahtuu saduissa. Ulkopuolelta rumannäköinen olento voi olla sisältä hyvä. Mutta vasta ihmemuutoksen jälkeen kaikki näkevät sen. Tämä aihe kiinnosti Prokofjevia erittäin paljon ja se on pääteemana laulusadussa *Ruma ankanpoikanen*.

Baletti *Tuhkimo* on satubaletti, niin kuin Tshaikovskin *Prinsessa Ruusunen*, joissa on samankaltainen idea. Hyvä, henkevä ja inhimillinen suhde elämään vakiintuu kateuden, oman edun tavoittelun ja itsekkyyden kanssa vastakkain. Prokofjevin laulusatu *Ruma ankanpoikanen* on henkisesti aika lähellä *Tuhkimoa*. Siellä vihaiset, tyhmit, tärkeilevän näköiset espanjalaiset ankat eivät osaa arvata, että rumannäköisestä ankanpoikasesta tulee kaunis joutsen. Baletissa *Tuhkimo* Prokofjev ylistää sisäistä inhimillistä kauneutta ja paljastaa tekoprumeuden, joka peittää tyyliä kohtelua ja vihaa. Hän halusi, että baletin katsoja näkee eläviä ihmisiä satuhahmoissa (Shlifstein 1956, 121).

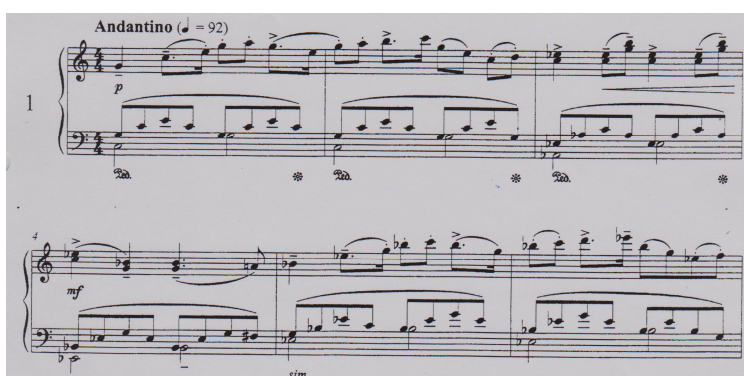
5.1 Sinfoniasatu *Pekka ja susi*

Henkilökuvakokoelma löytyy sinfoniasadusta *Pekka ja susi*, 1936 (Poroila 1998, 19). Säveltäjä itse kirjoitti sanat ja sävelsi musiikin. Juontaja ja sinfoniaorkesteri selittävät vuorotellen sadun sisältöä. Sadussa kerrotaan, miten pioneeri Pekka sai kiinni pahan suden. Sadun henkilöt ovat Pekka ja hänen isänisänsä, lintu, kissa, ankkaja, susi ja metsästäjät

Natalia Sats, Moskovan lasten teatterin ohjaaja, esitteli ensimmäisenä juontajana *Pekan ja suden* vuonna 1936 (Sats 2000). Juuri hänen ideansa oli tilata Prokofjeviltä musiikkisatu *Pekka ja susi* Säveltäjän ja teatteriohjaajan yhteistyö sujui hyvin ((Prokofjev 1990, 48). Satu löytyy YouTubesta (Prokofiev 1976).

Tutkittavaksi valitsin *Suite for piano* (vapaan transkription) *Pekka ja susi* -sadusta, jonka on esittänyt pianisti Tatjana Nikolaeva. Poimin siitä ensimmäisen osan, Pekan teema ja sen 5 muunnelmaa. Analysoin, miten säveltäjä muuntaa teemaa sadun tapahtumien mukaan.

Pekan teema soitetaan jousikvartetilla, jolla on liikkuva, ilmeikäs, ihmisen laulua muistuttava ääni. Kevyt marssinen ja laulava teema kuvailee Pekan käyskentelyä hyppien ja laulaen iloisesti. On kesäpäivä, aurinko paistaa eikä ole syytä murehtia. Luonnossa on kesäinen väriloisto ja musiikissa kuunnellaan soitujen ja sävellajien värikyyttä.

Kuvio 12. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 8).

Pekan teema on periodimuodossa AA ja codetta tai laajennettu kadenssi. Sävellaji on C-duuri, harmoniakulku on C-As-Es-Hm-D7-G-C-Cism-G7-C. Cis-mollin voi tulkita vih-

jaukseksi Pekan tuleviin seikkailuihin. Tällainen sävellajin kulku pysyy samana muissa muunnelmissa riippumatta alkusävellajista.

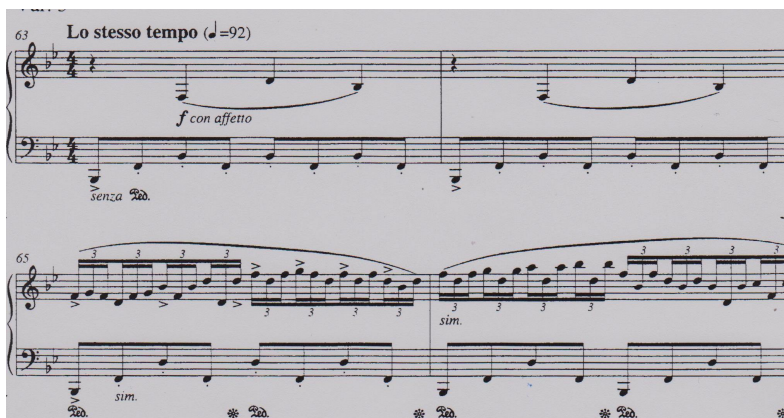
1. muunnelma soi sadun lopussa ja analysoidaan sitä viimeisenä, vaikka transkriptiossa se on alussa.

2. muunnelmassa kerrotaan Pekasta ja linnusta. Pekka menee ulos ja näkee ystävänsä linnun. Hän puhuu linnun kanssa ja lintu sanoo, että kaikkialla on rauhallista. 1. säkeessä kuunnellaan linnun vastaus, joka muistuttaa hyvin huiluääntä. Pekka ja lintu ovat ystäviä, he puhuvat yksimielisesti. Musiikki soi kevyemmin ja tanssillisemmin kuin päätteemassa.

Kuvio 13. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 5).

3. muunnelmassa Pekan isoisä varoittaa, että metsässä on susia, mutta Pekka vastaa, että pioneerit eivät sutta pelkää. Musiikki soi tarmokkaasti, kimmoisasti ja päättäväisesti. Melodian linja on pitkää, laulavaa ja laajaa. Siellä ei ole pisteellisiä nuotteja kuin Pekan teemassa. Voisi ajattella, että lastenkuoro laulaa vastauksen Pekan puolesta.

Kuvio 14. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 6).

4. muunnelmassa Pekka keksii, miten voi saada suden kiinni. Hän kiipeää aidalle, tarttuu puun oksaan ja sitoo siihen nuoranpään. Musiikki kuvailee, miten puun oksa heilahtelee Pekan yrittäessä saada sitä kiinni, mutta lopulta kaikki onnistuu. Säveltäjä käyttää pääteeman motiivia ja 7-sointuja Em/Cis-Em/C-G.

Kuvio 15. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 7).

5. muunnelmassa Pekka kehottaa lintua lentämään suden kuonon ympärillä ja samaan aikaan hän yrittää heittää narun suden hännän päälle. Tempo nopeutuu. Teeman motiivi vuorottelee rinnakkaisten kromaattisten sekstisointujen kanssa. Pekka yrittää taas ja heittää narun. Kadenssi laajenee, teeman motiivi soi sävellajeissa H-Hm ja lopuksi tulee voitokas pääsävellaji C-duuri.

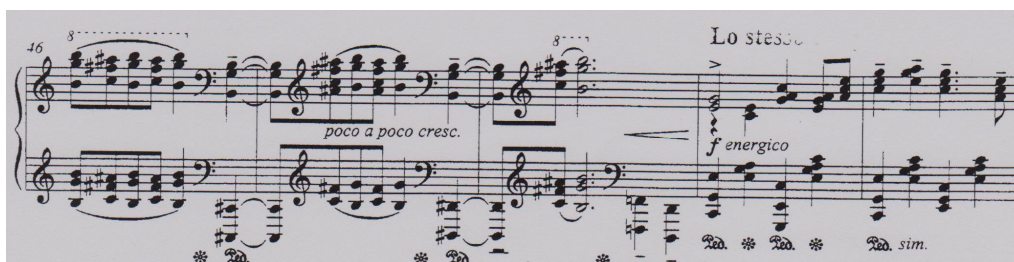
Kuvio 16. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 8).

1. muunnelmassa juontaja kertoo, että metsästäjät tulevat. Pekka kertoo heille, että he saivat linnun kanssa suden kiinni ja kaikki yhdessä vievät suden eläintarhaan. Tahtilaji vaihtuu 3/8:aan ja musiikki muuttuu iloiseksi kevyeksi valssiksi. Riemukkaissa kadensseissa säveltäjä käyttää laskevia rinnakkain koko- ja puolisävelittäin kulkevia sointuja.

Kuvio 17. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 4).

Pääteema kuullaan vielä kerran sadun lopussa. Se on *Juhlakulkue Marssi* ja transkriptiossa n7. Kuunnellaan tämä marssi Alankomaiden filharmonisen orkesterin soittamana (Prokofjev 2011c.) Pekka ja muut sankarit marssivat koko orkesterin soittaessa heidän teemojaan. Paksut soinnut monine lisä-äänien tukevat melodiaa. Musiikki on satumainen ja humoristinen. Kaikki iloitsevat ja ankkakin räkästä suden mahassa!

Kuvio 18. *Pekka ja susi* (Prokofjev 1998, 23).

Lähteissä on animaatioelokuva *Peter & Wolf*, tekijä Suzie Templeton (Templeton 2006) sekä elokuva *Peter and the Wolf*, jossa kertojana on Sting ja orkesteriosuudet soittaa Eurooppalainen kamariorkesteri Claudio Abbadon johdolla (Prokofjev 2008).

5.2 Laulusatu *Ruma ankanpoikanen*

Prokofjevin aikalaiset huomasivat, että tämä satu oli kuin säveltäjän omaelämäkerta. Olihan Andersenin sadun sankarin elämä samankaltainen kuin Prokofjevin luova elämä (S. Prokofjev- A. Konchalovsky 2003). Boris Asafjev ja Maksim Gorki sanoivat, että tässä tarinassa Prokofjev kertoo itsestään. (Dolinskaja 2012, 37). Musiikin arvostelija Karatygin sanoi:

"Jotkut Prokofjevin teokset, joissa on selkeät ja yksinkertaiset musiikilliset piirteet, ovat läheisiä klassiselle musiikille. Mutta ne eivät ole säveltäjän ominaisuuksia, sanotaan vertauksellisesti hänen höyhenistöänsä, vaan kuuluvat ulkokuoriin, joiden sisään oli piilotettu hänen lahjansa. Kun kuori halkeili, sieltä tuli erittäin terve ja huutava poikanen" (Karatygin 1965, 178, venäjältä suom. E. Perälä).

Miksi Prokofjev päätti säveltää *Ruman ankanpoikasen* laulumuodossa? Hän etsi elävi-
en puheintonaatioiden ja luonteen ominaisuuksien yhdistelmiä. Esimerkkinä hänelle oli
Mussorgskyn ooppera *Boris Godunov*, kohtausta Majatalossa. Hän kirjoitti päiväkirjaansa
20/21.9.1914:

"Ruman ankanpoikasen luonnos ei ollut lainkaan huono, ja minä ryhdyin välittömästi säveltämään musiikkia siitä... Tämän tyylin haluan omaksua, ja se tulee kehittymään oopperassani, kun minä saan aikaan sellaisen... Sen konsepti ilmeni minulle puolitoista vuotta sitten, kun olin kuuntelemassa Boris Godunovin Majatalon kohtausta" (Prokofjev 2006, 740).

Säveltäjä kuvaili sävellysprosessia näin:

"Ankanpoikasen tahti hidastui ja yleensä se ei ole niin hyvä. Alussa satu oli koominen, mutta kun se lähestyy loppua, se kehittyy vakavammaksi ja jotenkin soveltuu musiikkiin huonommin... Tänään asiat selkeytyivät minulle ja minä sain Ankanpoikasen hyvin eleganttiin päätökseen... Ankanpoikanen antoi minulle mahdollisuuden hieman kokeilla uutta ooppera-tyyliäni" (Prokofjev 2006, 746, 748 ja 767).

Ruma ankanpoikanen oli arvostettu teos jo Prokofjevin elinaikana sekä myöhemminkin. Kiitoksissa oli korostettu musiikin inhimillisyyttä, ihmisystävällistä tavoitetta, lyriikan ja kuvallisuuden ilmeikkyyttä ja myös pianosäestyksen kuvainnollisuutta. Myöhemmin korostetaan sukulaisuutta Mussorgskyn musiikin kanssa ja Prokofjevin Pekan ja suden kanssa. B. Asafjev kirjoitti:

"Hän kuvailee kevättä, kesää, syksyä, talvea, joutsenia ja koko Jumalan maailmaa omasta näkökulmastaan uusilla väreillä ja sävyillä" (Shifstein 1956, 157, venäjältä suom. E. Perälä)

Nykyään huomataan, että tämä teos erottuu muista samanaikaisista varhaisävellyksistä. Se on omalaatuinen ja realistinen. Siinä ei ole karkeaa proosallisuutta, eikä romanttista symboliikkaa, vaan se on runomuotoon puettu totuus, joka tekee tämän teoksen houkuttelevaksi ja arvokkaaksi. Musiikki on tunnepitoinen. Kaikki hahmot tuntevat ja ajattelevat kuin ihmiset. Säveltäjä kuvaa päähahmoa aidosti myötäeläen (Martynov 1974, 124).

Prokofjev oli tehnyt orkesteriversion *Rumasta ankanpoikasta* vuonna 1930 ja toisen laulu- ja pianoversion vuonna 1932, jossa hän supisti solistisen äänen skaalaa (Prokofjev 1991). Toinen versio on suosittumpi ja tämän työn nuottiesimerkit on poimittu sieltä (Prokofjev 1955).

Säveltäjä käyttää päätapahtumia Andersenin sadusta. Laulusatu on vapaamuotoinen teos, jossa on erilaisia episodeja. Toisistaan erottuu hyvin kolme osaa: 1. kesä ja ankanpoikasen syntymä ja vastoinikäminen maalaispihalla, 2. syksy ja talvi, poikasen kiertolaisuus (kulkurielämä) ja 3. kevät ja tapaaminen joutsenten kanssa, muutos joutseneksi. Analysoidaan osittain toista ja kolmatta osaa. Laulun toisen osan teksti:

Niin alkoi hänen kiertolaisuutensa. Mitä kauheata hän koki syksyllä! Joskus ankanpoikainen istui pitkään kaislikossa jähmettyneenä kauhusta ja vavisten pelosta. Metsästäjän ammunta kuului metsän ympärillä. Pelottavan näköinen koira irvisti hänen vieressään. Tuli kylmä. Pikku hiljaa järvi peittyi jäähän. Talven tullessa hän joutui uimaan koko ajan, ettei vesi jäätyisi. Olisi surullista puhua kaikista vaikeuksista, joita hänellä oli talvella (venäjistä suom. E. Perälä).

Andante assai
pp misterioso

Il fai - sait tou-jours plus froid. La gla-ce
Then the gloom - y win - ter came. Fro - zen hard
Und dann kam die Win-ters - zeit. Sieh den See!

misterioso

pp

f

pp

Kuvio 19. *Ruma ankanpoikainen*: Tuli kylmä. Pikkuhiljaa järvi peittyi jäähän. (Prokofjev 1955, 18).

Tässä esimerkissä Prokofjev esittää talvimaisemat niin, että pianosäestyksessä alarekisterissä oleva rytmipostinato ja ylärekisterissä laskevat kristallisoinnut kuvaavat haurasta ja ohutta jäätä. Melodian yksitoikkoinen recitatiivo ja säestys ovat yhteistoiminnassa ja täydentävät toisiaan.

32 Più mosso
 peu à peu re - cou - vrit les eaux du lac. Le ca - ne - ton de -
 grew the lake, thick - ly cou - ed with the ice, and ne - ver dared the
 er ist er - starrt, und mäh - lich deckt ihn Eis. Das Ent - lein schwamm un

Kuvio 20. *Ruma ankanpoikanen*: Talven tullessa hän joutui uimaan koko ajan, ettei vesi jäätyisi (Prokofjev 1955, 18).

Tempo nopeutuu. Musiikki tulee levottomaksi. Melodian nousevat sekunnit ja rytmios-
 tinato säestyksissä soivat jännittyneesti. Kuinka kovasti ankanpoikanen yrittää uides-
 saan murtaa jäätä pienillä räpylöillään!

Kolmas osan teksti:

Kerran aurinko paistoi lämpimästi, leivot lauloivat, pensaat kukkivat ja kevät tuli!
 Ankanpoikanen heilutti siivillä iloisesti. Ne kasvoivat talven aikana. Hän lensi ylös
 ja pääsi leveään kukoistavaan laaksoon. Siellä oli niin hyvä! Yhtäkkiä kaislikosta
 ilmestyi kolme kaunista joutsenta. Käsittämätön voima veti hänet näihin
 kuninkaallisiin lintuihin. Jos hän lähestyi niitä, he tappaisivat hänet, koska hän oli
 niin rumanäköinen... Mutta parempi kuolla heidän iskuillaan, kuin kärsiä kaikkea,
 mitä hänellä oli ollut viime talvena! "Tapa minut!" sanoi ankanpoikanen ja laski
 päänsä alas odottamaan kuolemaa. Mutta mitä hän näki vedessä? Oman
 heijastuksensa! Hän ei ollut enää ruma ankanpoikanen, vaan kaunis joutsen.
 Sillä ei ollut väliä, että hän syntyi ankan pesässä, pääasia oli se, että muna oli
 joutsenen! Aurinko hyväili häntä, syreeni kellui hänen edessään, joutsenet
 suutelivat häntä lempeästi! – Voisiko hän haaveilla tästä onnesta, kun hän oli
 ruma (venäjältä suom. E. Perälä).

bien, tu - ez moi... dit - il sans for - ces et ré - si - gné bais -
 peck me to death!" the duck - ling mut - ter'd bend - ing his head
 schlagt mich nur tot," sag - te das Ent - lein, und hat den Kopf

pp
 senza *rit.*

Kuvio 21. *Ruma ankanpoikanen*: "Tapa minut!" sanoi ankanpoikanen ja laski päänsä alas odot-
 tamaan kuolemaa (Prokofjev 1955, 25).

Selkeillä, yksinkertaisilla keinoilla ja lausunnalla Prokofjev ilmaisee tämän hetken. Mu-
 siikissa ei ole epätoivoa eikä pateettisuutta. Laskeva melodian linja katkeaa lyhyellä

tauolla, jolloin kuunnellaan pehmeästi soivia "linnun" sointuja (niissä on etulyöntiä). Musiikki soi hyvin hiljaa, pianissimossa puoliääneen.

poco rit.

-ren - te, tout é - blou - i, il vit son i - ma - ge.
 wa - ter, was it him - self that he saw re - flect - ed?
 ge - gen ihm aus dem See? Sein ei - ge - nes Ab - bild.

Kuvio 22. *Ruma ankanpoikanen*: Mutta mitä hän näki vedessä? Oman heijastuksensa! (Prokofjev 1955, 26).

Pitkän tauon jälkeen yllättäen ryntäsi ihmemotiivi. Vihdoin viimein tulee ihmehetki! Musiikissa Cis-mollin eli ruman ankanpoikasen sävellajin jälkeen tulee C-duuri, joka on joutsenen sävellaji. Hyvän ja kauneuden täydellinen voitto tapahtui.

plus l'oi - seau sans plu - - - mes,
 grey and ug - - ty duck - - - ling,
 mehr ein häss - lich Ent - - - lein,

mais un..... cy - - - gue
 but a..... snow - - - white
 son - - - dern ein schö - - - ner

beau et fier.
 stufe - - - ty swan.
 stol - - - zer Schwan.

ppp

Kuvio 23. *Ruma ankanpoikanen*: Nyt hän on kaunis joutsen, eikä enää ruma ankanpoikanen (Prokofjev 1955, 27).

Kauniisti ja rohkeasti hän ui järvessä lähestyen muita joutsenia. Kevyet juoksutukset, ilmavat triolisoinnut, sulava ja vapaasti virtaava melodia ja selkeät soinnut (diatonisia sointuja ja rinnakkaisduuri-molli vaihtelua). Kaikki nämä keinot kuuluvat Prokofjevin valoisaan musiikkiin.

Kuvio 24. *Ruma ankanpoikanen*: Voiko hän haaveilla tästä onnesta, hänhän oli ruma ankanpoikanen? (Prokofjev 1955, 30).

Melodia nousee A2:een tässä sanoilla onnea (rapture). Hienosti soi "onnen" sointu, joka on koottu pikku hiljaa edellisistä soinnuista ja se soi kaksi tahtia fortissimossa. Soinnussa on 7 säveltä C-duurin sävellajista ja se on tyypillinen varhaisissa Prokofjevin teoksissa. Hän käyttää sitä myös pianosarjassa *Visions fugitives*. Laulun lopussa kuunnellaan ihmemotiivi Cis-mollissa, joka moduloituu nyt C-duuriin. Mutta miksi Prokofjev taas muistuttaa tästä motiivista? Voisi arvata, että hänellä itsellään oli koko elämä edessä ja lahjojensa täydellinen kukoistus (Martynov 1974, 165).

Kuvio 25. *Ruma ankanpoikanen* (Prokofjev 1955, 30).

Laulun esimerkkeinä on lähdeluettelossa 2 linkkiä, joissa laulaja on venäläinen mezzosopraano Zara Dolukhanova (Prokofjev 2009b ja 2009c.)

5.3 Satubaletti *Tuhkimo*

Baletin *Tuhkimo* Prokofjev aloitti vuonna 1940, mutta sota keskeytti hänen työnsä ja säveltäjä lopetti sen vuonna 1944. Kantaesitys oli Moskovan Bolshoi Teatterissa vuonna 1945, jossa pääroolissa oli Galina Ulanova (Ulanova 2014).

Baletti *Tuhkimo* jatkaa Venäjän baletin klassista traditiota (Lvov-Anohin 1984, 139). Prokofjev tahtoi, että baletin tanssit olisivat monipuolisia ja se johtuu baletin sisällöstä. Säveltäjä käytti vanhoja tanssimuotoja, mutta ne saivat uutta sisältöä esim. harmonias-
sa, melodiassa, rytmissä ja orkesterisoinnutuksessa.

Vaikka *Tuhkimo* on maailmalla tunnettu satu, Prokofjev halusi tehdä sen venäjän tyylin mukaan (Nestjev 1973, 504). *Tuhkimo* ei ole pelkästään satuhahmo, vaan ihminen, jonka huoliin voimme samaistua. Tuhkimolla on 3 musiikkiteemaa: 1 - loukkaantunut Tuhkimo, 2 - runollinen ja haaveileva Tuhkimo ja 3 - rakastunut ja onnellinen Tuhkimo. (Averjanova 2006, 145).

1. ja 3. teema on baletin alkusoitossa. 1. teema on aika hidas. E-molli pohjassa ja ylä-äänessä Dis-molli soivat yhtä aikaa ja kuvailevat loukkaantunutta Tuhkimoa. Melodias-
sa on nousevia ja laskevia sekunti-intonaatioita, niin kuin lasten valitukset tai kyyneleet, jotka hän peittää ujusti muilta ihmisiltä. Kuunteluesimerkkinä on baletti-elokuva *Kristal-
likenkä* (Prokofjev 1960, 0:00- 2:09.)

Kuvio 26. Alkusoitto, Tuhkimon 1.teema (Prokofjev 2002–2005, 4).

3. teema on haaveilu onnesta. Se niin kuin kukoistaa pikkuhiljaa meidän edessämme. Melodian jatkossa on isoja intervaleja, se hengittää vapaasti. Pyrkimys ja puuska, jotka olivat kahlittuja 1. teemassa, virtaavat nyt vapaasti. Baletin alkusoitossa on lyhyesti kerrottu sadun alkua ja loppua. 3. teema kuullaan myös Prinssin ja Tuhkimon due-
tossa n.36 ja baletin lopussa Amorosossa n.50, jossa teema muodostuu rakkaushym-
niksi.

Kuvio 27. Alkusoitto, Tuhkimon 3.teema (Prokofjev 2002–2005, 156).

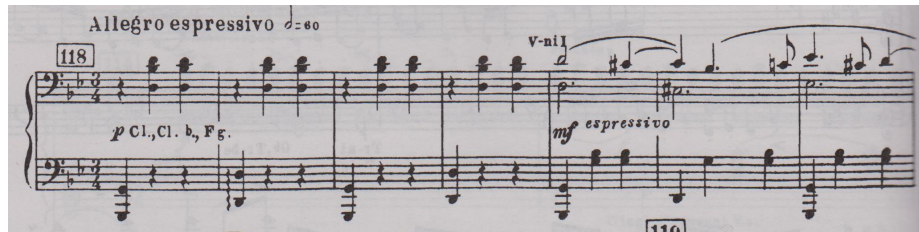
2. teema on Tuhkimon haaveilu onnesta, se soi huilulla C-duurissa. Se perustuu C-duurin kolmisointuun ja muistuttaa Prokofjevin sanoja, että *Tuhkimo* on "Venäjän" satu (Averjanova 2006, 145–146). Tuhkimon sisäisellä olemuksella on selvä yhteys Rimski-Korsakovin naisroolien kanssa, esimerkkeinä Lumityttö oopperasta *Lumityttö*, (*Snegurochka*), *Volhova* oopperasta *Sadko* ja *Pannochka* oopperasta *Toukokuun yö* (Prokofjev 1990, 104).

Kuvio 28. Tuhkimon 2.teema (Prokofjev 2002- 2005, 13).

Tuhkimon sisäinen olemus selitetään myös johtotaidelajilla, valssilla. Valssista tulee päätaidelaji, joka luonnehtii Tuhkimoa ja sillä on tärkeä rooli baletin näytelmätaiteessa. Kolme valssia vuorotteli baletissa, nro 9 D-molli, *Tuhkimon haaveilu tanssiaisista*, nro 19 G-molli, *Tuhkimon lähtö tanssiaisiin* ja nro 49 Des-duuri, *Hidas valssi*. Ne ilmestyvät baletissa kuin kolme huippukohtaa, kuin onnen nousevat portaat: haaveilu, toivo ja rakkaus. Nimenomaan valssissa satu muodostuu elämän huippukohtalle. Tässä baletissa valssi on haaveilun ja toivon toteuttamisen tanssi (Prokofjev 1990, 105).

Valssi n. 19, G-molli kuunnellaan ensimmäisen näytöksen lopussa. Esimerkkinä on animaatioelokuva *Cinderella* (Cheskidova 2013.) Tähdet vievät Tuhkimoa tanssiaisiin. Melodian alue on kaksi ja puoli oktaavia ja se on joustavaa, laulavaa, romanttista ja kiihtynyttä. Se nousee ylös hurjalla vauhdilla. Prokofjev kutsuu tätä valssia *Menoksi onnea kohti*. Sama valssi kuullaan toisen näytöksen lopussa n. 37 *Valssi-Coda*. Se kuvailee Tuhkimon odotusta toiveen toteutumisesta. (Martynov 1974, 476).

Kuvio 29. Tuhkimon valssi nro 19 (Prokofjev 2002–2005, 54).

Toisessa näytöksessä Valssin n. 37 jälkeen tulee fantastinen Coda, joka kuvailee taikakellon toimintaa. Tempo kiihtyy huippukohdalle, kello näyttää 11:58. Peikot tulevat kellosta esille ja tanssivat steppiä (Prokofjev 1990, 106). Aikateema tunkeutuu valssiin ja lopettaa taikavoimien toiminnan. 2. näytöksen viimeisessä tahdissa kuullaan jäähyväisteema elokuva-baletissa *Tuhkimo* (Prokofjev 1994, 1:16- 1:19.) Alkaa aika hyvästellä satu ja haaveilu. Baletin pääidea avautuu sekä näytelmässä että sinfoniamusiikissa. Prokofjev korostaa musiikin näytelmätaiteellista roolia jättäytyen vanhoihin luotettiin baletin muotoihin ja tansseihin.

Lähteissä on myös Ranskan baletin esitys *Tuhkimoa*, jonka ohjasi Rudolf Nuriev vuonna 1988 (Prokofjev 1988).

6 Venäjän kansaneepos ja musikaalinen kuva

Prokofjev tunsi hyvin venäläistä kansanmusiikkia ja historiaa. Hänen musiikistansa ei löydy vuosisatoja vanhaa arkaistista musiikkityyliä, vaan modernia, nykyaikaista tyyliä, jossa hän käyttää vanhoja kansanmusiikkimuotoja ja lajeja, kuten bylinaa (eepinen kertomarunous) ja lauluja (itkuvirsiä, surumielistä laulua, piirileikkilaulua, tanssilaulua ja kehtolaulua).

"Suomen kielen sana "pulina" tulee mieleen pitkästä, improvisoidusta suullisen runouden lajista nimeltä "bylina". Tosin bylinaa esittävän runonlaulajan resitointi ei ollut nopeaa, vaan rytmiltään hidasta ja suggestiivista. Se oli ilmeisesti poljennoltaan varsin kalevalaista, sitä säestettiinkin kanteletta muistuttavalla soittimella nimeltään gusli" (Bylinat 2013).

Bylina, eli sankarirunoelma, oli tunnettu jo Kiovan Venäjällä noin 1000 vuotta sitten. Bylina on suullinen ja runomainen teos, joka siirrettiin seuraavalle sukupolvelle. Bylina laulettiin guslin säestyksellä (Shishkin 2013, taidemaalauksella Bylina). Gusli on kanteletta muistuttava soitin ja niitä on erilaisia riippuen paikkakunnasta. Esimerkiksi on olemassa Kiovan, Novgorodin, Pihkovan ja Volgan alueen guslit (Venäläisiä kansansoittimia XII-luvulta 2012). Musiikkiesimerkkeinä kuunnellaan Marin tasavallan kansanmusiikkia. Mari on suomalais-ugrilainen kansa (volgalainen kieliryhmä). Siellä soitetaan kypärämäisellä guslilla (Mari 2007).

Bylina koostuu jopa sadasta säkeestä ja kertoo sankareista eli bogatyreista. Bogatyr on yli-inhimillisen voimakas sankari, joka suojaa kotimaata vihollisilta ja palvelee kotimaan ruhtinasta. Esimerkkeinä sankareista ovat Kiovan Vladimir aurinkoinen ja Novgorodin Aleksanteri Nevski. (Ekonen & Turoma 2011, 80).

Bylinan historia aikaa Kiovan Venäjällä, kun Venäjä, Ukraina ja Valko-Venäjä olivat yhtenäistä kansa-kuntaa, joka taistelee vihollisia vastaan. Bojan-laulaja oli esiintynyt ruhtinaan hovissa. Myöhemmistä byliinoista tunnetumpia ovat Novgorodin ja Kiovan bylinat. Bogatyrit kuten Ilja Muromalainen, Dobrynja Nikitich ja Aljoshka Popovits ovat keskeisiä hahmoja, jotka taistelevat esimerkiksi lohikäärmettä ja muita vihollisia vastaan. (Ekonen & Turoma 2011,81). Monet venäläiset taitelijat, kuten Pushkin, Lermontov, Borodin, Rimsky-Korsakov, Surikov, Vasnetsov loivat mestariteoksia tästä aiheesta.

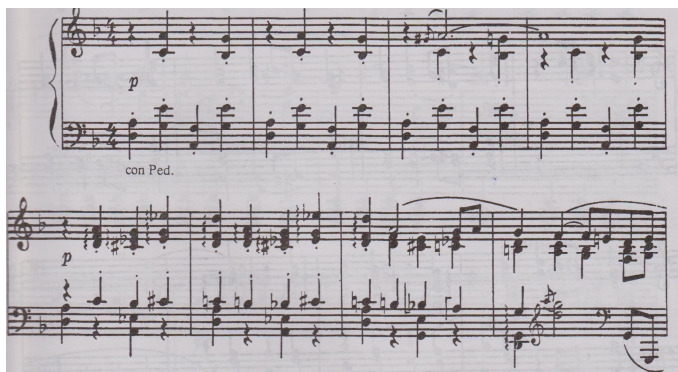
Pyhä Ilja Muromalainen, venäläisen bylinan sankari ja soturi, eli 1200-luvulla ja kuoli munkkina Kiova-Pecherskin luostarissa (Venäjän kansan linja 2011). Hänen pyhäin-

jäännöksensä, joissa on haava vasemmassa kädessä ja rinnassa, lepäävät luostarin luolissa. (Pyhä Ilja Muromalainen 2012 ja Ilja Muromalainen 2013). Musiikkiesimerkkinä guslinsoittaja Egor Strelnikov laulaa bylinaa Ilja Muromalainen (Strelnikov 2009).

6.1 Pianosarja *Vanhan mummon tarinoita*

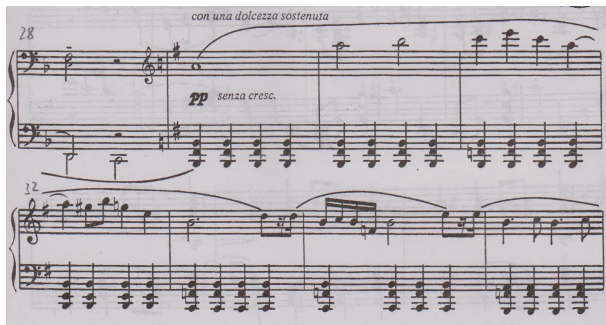
Eepinen kertomarusous ja kansanmusiikkilajit on sovitettu yhteen Prokofjevin fantasiaa ja lumousta ilmaisevassa pianosarjassa *Vanhan mummon tarinoita*. Se on sävelletty Amerikassa vuonna 1918. Pianosarjassa on neljä sävellystä ja epigرافia: "Jotkut muistot hävisivät hänen muistista, mutta jotkut jäivät ikuisesti" (Nestjev 1973, 186). Epigرافian voi tulkita niin, että mummo ei välttämättä kertonut satuja, vaan perimätietoa, joka muuttui saduksi. Suullisessa kansanperinteessä on käytetty paljon perimätietoa, joka kertoo vanhoista todellisista tapahtumista. Fantasian ja todellisuuden synteesi löytyy kaikissa sävellyksissä, ja todistaa Venäjän kansataiteen syvää vaikutusta Prokofjevin musiikkiin.

Pianosarjan nro 1 alkaa kuin hätäilemätön, kertova bylina. Piano soi harppumaisesti kuten guslilla soittaessa.

Kuvio 30. *Vanhan mummon tarinoita*, nro 1 (Prokofjev 1998, 3).

Keskiosassa 3-viivaisessa oktaavissa soi surumielinen laulu. Se kuulostaa erikoiselta ylärekisteriltä, kuin isoäidin kaukaiselta muistolta. Bassossa rytmiostinato neljäsosanuoteilla kuvailee sointuväreillä puolitodellista, fantasianomaista olemusta.

Kuvio 31. *Vanhan mummon tarinoita*, nro 1 (Prokofjev 1998, 4).

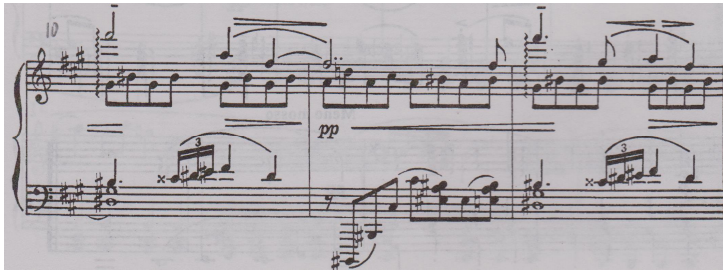
Pianosarjan numerosta 2 löytyy hyvä esimerkki, miten lyyrinen pitkä melodia ja satumainen kertomus sitoutuvat toisiinsa. Ilmaisuu on selkeää, lyhytsanaista ja ilmeikästä. Kolmeosainen muoto on ABA. Siinä ovat vastakkain fantasia ja todellisuus. Musiikki kuvailee haurasta ja puhdasta olemusta, kuin metsälampea (Martynov 1974, 168).

Musiikki on runollista ja kuvailevaa. 1. osan teema on laulavaa, yksinkertaista, diatonista ja sävelletty venäläiseen tyyliin. Kansanlaulutyyppin melodia kulkee kolmen sävelen kulkuna h-cis-h-e luonnollisessa fis-mollissa. Kertausosassa alkuteema on siirretty oktaavia alaspäin sellon rekisteriin. Tämä keino on ominaista venäläiselle musiikille. Se luo kirkkaan koloristisen vaikutuksen. Voisi verrata, että 1. osa on naisten teema ja 3. osa on miesten teema.

Kuvio 32. *Vanhan mummon tarinoita nro 2* (Prokofjev 1998, 6).

Keskiosassa on taikamusiikkia. Laskevan melodian kromaattiset askelet luonnollisessa a-, e- ja h-mollissa rauhoittavat metsälammen pinnan kevyitä loiskahduksia. Kaikki häipyy ja vaimenee 1. teeman palatessa, ja sulautuu hiljaisessa äänessä "dolcissimo". Tässä kappaleessa viehättävät taikakuvan runollinen pastellivärinen olemus ja musiikin selkeys ja ilmeikkyyt (Vasnetsov 2007).

Kuvio 33. *Vanhan mummon tarinoita nro 2* (Prokofjev 1998, 6).

Pianosarjan numerossa 3 rytmin ostinaton taustalla soiva melodia palauttaa vanhaan Venäjän muinaisaikaan. Arkaistinen teema kuvailee miehekkäitä, sotaisia ja vähän viljejä ihmisiä. Pisteellinen rytmii antaa lisää impulsseja sotilaskulkuihin. Tähän erikoiseen ja maagiseen musiikkiin liittyy Prokofjevin pianosävellys *Viettelys op. 4 v. 1908-1912* ja sinfonian *Skyyttiläinen sarja op. 20 v. 1915*.

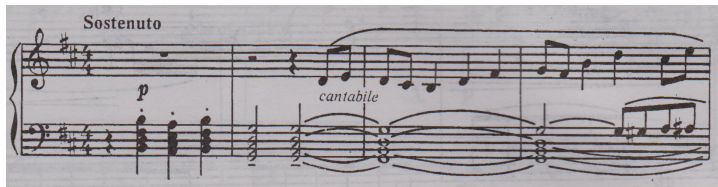
Soturien kulku jatkuu keskiosassa, jossa on paljon kromaattisia sekunteja ja sointuja. Huippukohdalla melodiassa on f-sävel ja bassossa tritonus fis-c. Kova sointu, voimakas ja vähän pelottava, joka katoaa nopeasti. 3. osan palatessa pääteeman sävellaji, luonnollinen e-molli, vuorottelee D-duurin kanssa antaen lisää arkaistista makua.

Tässä sävellyksessä Prokofjev luo fantasiaa, harhakuvamusiikkia, käyden läpi Rimsky-Korsakovin, Liadovin, Borodinin, Mussorgskyn ja Glinkan kokemuksia.

Kuvio 34. *Vanhan mummon tarinoita nro 3* (Prokofjev 1998, 8).

Pianosarjan numerossa 4 on kaksi vastakkaisia teemaa tai olemusta. Siitä löytyvät kaksi vastakkaista aihetta, tosi ja fantasia, jolla vahvistetaan sarjan mottoa. 1. osassa on laulava, kertova teema, joka on aika lähellä *Tuhkimon 1.* teeman alkusoittoa. Melodia on diatoninen ja soinnut ovat selkeitä. Tempo on rauhallinen. Sävellajit ovat H-molli ja G-duuri, toisessa säkeessä E-duuri ja E-molli.

Kuvio 35. *Vanhan mummon tarinoita nro 3* (Prokofjev 1998, 12).

Lempeässä vapaasti kertoilevassa mummon tarinassa melodia virtaa kuin lyyrinen recitativo, sydämellisesti ja vähän surullisesti. Keskiosa tuo vastakohtaisen, toccatamaisen ja nopean teeman. Energinen ja liikkuva teema soi ala-äänissä rytmiostinaton taustalla ylä-äänissä.

Kuvio 36. *Vanhan mummon tarinoita nro 3* (Prokofjev 1998, 13).

Myyttinen naisenhahmoinen lintu Gamajun, joka oli edellisessä kappaleessa nukkumassa, herää nyt eloon. Teema kehittyy rajusti ja katoaa nopeasti. Lopussa soi vain lyhyt teemapätkä 1. osasta. Loppukadenssi soi surullisena ja lumottuna.

Kuvio 37. *Vanhan mummon tarinoita nro 3* (Prokofjev 1998, 15).

Kuunnellaan *Vanhan mummon tarinoita* Leonid Hoffmanin tekemänä sinfoniaorkestrisovituksena (Prokofjev 2012b).

6.2 Aleksanteri Nevski elokuva- ja kantaattimusiikkia

Prokofjevin ja Sergei Eisensteinin yhteistyönä on tehty elokuva *Aleksanteri Nevski* vuonna 1938 (Prokofjev & Eisenstein 2009d). Tekijät olivat ystäviä, joilla oli paljon yhteisiä periaatteita elämässä ja taiteessa.

Aleksanteri Nevski oli Eisensteinin ensimmäinen äänielokuva. Sitä tehdessä hänelle selkeytyi, miten musiikinäytelmätaide toimii elokuvassa. Hän yhdisti kuvataidetta ja musiikkia vakuuttavasti. Elokuvantekijöiden yhteistyö järjestyi siten, että ohjaaja teki ensin tarkan rungon jokaisesta episodista ajanmittauksineen. Säveltäjä tutki episodeja ja sävelsi niihin musiikkia Prokofjev sävelsi musiikkia myös katsoessaan elokuvan episodeja, mikä edellytti tiukkaa yhteistoimintaa kuulon ja näön välillä. (Prokofjev 1990, 136).

Prokofjev ei pelkästään havainnollista elokuvaa musiikkiesimerkeillä, vaan näyttää ilmiöiden sisäiset tunteet ja ideat, aineellistaa elokuvan rytmejä ja dynamiikkaa. (Prokofjev 1990, 136). Elokuvamusiikista löytyy oopperan piirteitä. Siinä on runsaasti isoja episodeja, joissa hän yleistää idean käyttäen soolo- tai kuorolauluja. Elokuvan musiikkiepisodit muuttuvat suuremmiksi ja tempo rytmillisesti rikkaammaksi.

Prokofjev sävelsi elokuvamusiikkiin perustavan kantaatin *Aleksanteri Nevski* mezzosopraanolle, kuorolle ja orkesterille vuonna 1939. Säveltäjä kehitti musiikin sankarieepoksen suuntaan, jonka lähtökohtana ovat oopperat *Ruslan ja Ljudmila*, *Ruhtinas Igor* ja *Boris Godunov*.

Kantaatin kuvaama Aleksanteri Nevski (1219–1263) on Venäjän kansallissankari ja pyhäksi julistettu Novgorodin ja Vladimirin suuruhtinas (Protenko 2011, taidemaalaukset *Aleksanteri Nevski*). Hän oppi pienestä pitäen rakastamaan Kristusta ja vanhemmat kasvattivat häntä Jumalan pelossa. Kansa rakasti häntä hänen viisautensa ja rohkeutensa tähden. Lisänimen Nevalainen Aleksanteri on saanut saavuttamastaan voitosta Nevan taistelussa ruotsalaisia vastaan käydyssä sodassa Nevajoen rannoilla vuonna 1240. Aleksanteri Nevski voitti saksalaisen kalparitarien hyökkäysarmeijan Peipsijärven jäällä vuonna 1242. Hän joutui tekemään pitkiä matkoja Tataarin Ordaan saadakseen välirauhansopimuksen Venäjän kanssa. Palatessaan Tataarista kolmatta kertaa kotimaahan, hän sairastui, ja ennen kuolemaansa hän 43-vuotiaana otti vielä vastaan vihkimyksen suuren skeeman munkiksi nimellä Aleksei. (Nevski 2014a).

Elokuva Aleksanteri Nevski on historiallinen draama ja se kertoo Aleksanterin elämästä, etenkin Peipsijärven taitelusta. Elokuva oli tehty vuonna 1938, mutta kertoo vuoden 1242 tapahtumista. 1200-luvun tapahtumien on tulkittu olevan symboleita ajankohtaisemmalle aiheelle, eli Hitlerin natsi-Saksan joukoille. Elokuvasssa kerrottiin, että Venäjä oli kärsinyt sortoa tataarin vallan alaisena etelässä ja saksalais-ritarien hyökkäyksestä pohjoisessa. (Nevski 2014b).

Kantaatissa musiikki perustuu kahden vastakohtan maailmaan: Venäjän kansa ja valloittajat. Isänmaanrakkaus ja kansan sielu voittavat valloittajan julmuuden, vihan ja sydämättömyyden yllä. Kansan sielu aineellistuu monipuolisissa lauluissa. Kaikkien laulujen yllä on kuoro-osio nro 4 *Nouskaa Venäläiset* keskiosan Isänmaa teema, joka herättää pyhää velvollisuuden tunnetta ja voiton tahtoa, ja loppujen lopuksi voittaa vihan.

Elokuvan kuorokohtauksessa Venäjän armeija kokoontuu valmistautumaan taisteluun. (Prokofjev 1990, 138). Kuoron äärimäisten osien teema on aktiivinen ja tarmokas. Musiikki alkaa hätäkellosta. Se on nopea katkonainen ja levoton marssi, joka soi sankarillisesti, kuin kutsu taisteluun oman maan puolesta. Sävellajit vaihtelevat kuin kansanlaulussa c-molli ja Es-duuri tai kuin nykyajan musiikissa Ces-duuri ja es-molli (kuunteluesimerkkinä Prokofiev 2011a.)

The image shows a page of a musical score for the chorus 'Nouskaa Venäläiset' from the opera 'Alexander Nevsky'. It features two vocal staves (soprano and alto) and a piano accompaniment. The lyrics are in Russian and English. The Russian lyrics are: 'Вай-те, лю-ди рус-ские, на сла-вный бой, на смер-тный бой, вста-'. The English lyrics are: 'rise to arms Je Rus-sian folk, in bat-tle just, in fight to death, a'. The score is in 2/4 time and D major.

Kuvio 38. *Aleksanteri Nevski* nro 4 *Nouskaa Venäläiset* (Prokofjev 1946, 26).

Isänmaa teema on sanoilla "Meidän isänmaalla, suurella maalla, ei ole eikä tule olemaan vihollisia". Musiikki on D-duurissa, melodia on valoisaa, laulavaa ja aavaa. Altot laulavat teeman ensin ja sitten bassot. Esimerkkinä katsotaan elokuva *Aleksanteri Nevski* v.1938 (Prokofjev & Eisenstein 2013a, 32:06- 42:10.)

Alti a tempo
mp
Ha Py - oi rod - noj, na Py - oi боль - шой не бы -
In our Rus - sia great, in our na - tive Rus - sia по
a tempo
p espress.
V.le

Kuvio 39. Aleksanteri Nevski nro 4 Isänmaa teema (Prokofjev 1946, 29).

Tämä teema tulee uudestaan voittoteemana kappaleessa nro 5 *Peipsijärven jäällä* ja hymniteemana viimeisessä kappaleessa nro 7 *Aleksanterin saapuminen Pihkovaan* (Serov 2014).

Mutta voitosta maksetaan kova hinta. Siitä kerrotaan nro:ssa 7 *Kuoleman kenttä 8 Kuolleiden kenttä*). Se on soolo-laulu mezzosopraanolle ja jousiorkesterille. Siinä kuvataan surua isänmaan puolesta kuolleita sankareita kuin morsianta, joka itkee sulhasen kuolemaa (Tretjakova 1987, 51). Se on itkuvirsi, minkä huomaa orkesterin alkusoitossa. Sävellaji on luonnollinen c-molli ja as-molli. Tämä yhdistelmä on tuttu venäläisessä surullisessa musiikissa, esimerkiksi *Ruslanin aaria 2* näytöksestä oopperasta *Ruslan ja Ljudmila*. Synkkien ja tummien värien soinnutus on myös alkusoitossa. Melodiassa on ilmeikäs septimihyppy c1-g1-b1, joka kuuluu myös surullisiin kansanlauluihin (Prokofjev 2009 ja Prokofjev 2013b).

Meno mosso
Mezzo-soprano (Solo)
Я пой - ду по по - лю бе - ло - му, по - ле - чу по по - лю
I shall go a - cross the snow - covered field, I shall fly a - bove the
pp
Арchi

Kuvio 40. Aleksanteri Nevski nro 7: I shall go across the snowbound field (Prokofjev 1946, 71).

7 Musiikkituntisovellukset alakoulun oppilaille

Luvussa 7 sovelletaan Prokofjevin ja muiden säveltäjien musiikkia alakoulun musiikkitunnille. Opettaja voi käyttää materiaalia vapaasti ja rakentaa sopivia tuntisuunnitelmia. Sovelluksissa on tietoa, tarinoita, musiikkia ja tehtäviä, joiden avulla voidaan auttaa opettajia ja oppilaita yhteistyössä ja aiheiden käsittelemässä. Miten marssia ja musiikkisatua *Pekka ja susi* voisi soveltaa 1-4 luokan oppitunnille?

Seuraavissa luvuissa tarjotaan neljä tuntisovellusta Prokofjevin *Marssista* (Prokofjev, 1984, 28) ja sadusta *Pekka ja susi*. Joka tuntiin sisältyy sama musiikkiteos, mutta tunnin tavoitteet ja toimintatavat ovat erilaisia. Esimerkiksi 1.-2. luokan oppilaat rummuttavat ja marssivat marssin perussykkeessä, 3.-4. luokan oppilaat saavat kokeilla soittamista rytmiorkesterissa. Pienet oppilaat tutustuvat musiikkisatuun *Pekka ja susi* lukien kuvakirjaa ja pelaten muistipelikortteja ja isommat tutustuvat tarinaan improvisaation kautta.

7.1.1 1. tuntisovellus 1-2 luokan oppilaille: integroidaan äidinkieltä ja musiikkia

Suosittelen tutustumaan satuun *Pekka ja susi* 1-2 luokassa. Tässä vaiheessa on hyvä käyttää musiikkia ja kirjaa yhdessä (Prokofjev 1975.) Kuvakirjasta on helppo seurata tapahtumia CD-levyä kuunnelleen (Prokofjev 1991).

Opetettava asia ja yhteissoitto:

Tehdään oppilaiden kanssa *Marssia*, jossa käytetään kahta soitinta: rumpu ja kapulat. Rummulla soitetään ykköstä ja kapulat soittavat kakkosta. Sen jälkeen pelataan muistipelikorteilla pienten oppilaiden kanssa. Mallina voi käyttää kortteja kirjan liitteestä (Prokofjev 1975, 11.)

7.1.2 2. tuntisovellus 1-4 luokan oppilaille: musiikkiliikunta

Aloitetaan tunti marssin tahdissa (kyseessä on sama *Marssi* kuin luvussa 4.3.) Aluksi selitetään oppilaille liikkeet, ryhmäsuositus 3-4 lk.

Marssissa on kolme osaa, joilla kuvaillaan leikkisästi Kuningatarkulkuetta. Se on satumainen marssi. Kuningatar ja kuningas kävelevät edessä, perässä heidän saattueensa ja pieni orkesteri. Orkesterin soittaessa käytetään rumpuja ja kapuloita.

Marssi aloitetaan rummun alkusoitosta (4 iskua puolinuotteina) ja sitten rumpu ja kapulat vuorottelevat. A-osassa marssitaan piirissä 8 tahtia, sitten marssitaan paikalla ja rummutetaan kehoon. B-osassa kävellään varpailla tai hangataan jalkapohjalla lattiaa 12 kertaa piirin keskustaan ja taputetaan 3 kertaa. Sitten samalla tavalla palataan takaisin piirin kehälle, eli 12 askelta ja 3 taputusta. A-osassa marssitaan piirissä ja rummutetaan edessä olevan kaverin kehoa.

Vaihtoehtona 1.-2. luokan oppilaat voisivat tehdä niin, että eri satueläimet marssivat ja soittavat omalla tyylillään eri soittimia. Leijonakuningas marssii rummun ja leijonakuningatar tamburiinin kokonuotin tahdissa, seuraava pari, vaikkapa norsu ja kirahvi, kapulan puolinuotin tahdissa, seuraavana hiiri triangelin ja kissa marakassin neljäsosanuottien tahdissa.

7.1.3 3. tuntisovellus 3-4 luokan oppilaille: sinfoniaorkesterin soittimiin tutustuminen eri tavoilla

3-4 luokan oppilaille luetaan tarinaa *Pekka ja susi* ja tutustutaan musiikkiteemoihin (Pekka, lintu, anka, kissa, vaari, susi ja metsästäjät: Kiiski, Pohjola & Sariola, 1992, 80–81 ja Annala, Pohjola & Sallinen, 1977, 85). Tarinan teksti on esimerkiksi kirjassa *Musiikin mestarit 3-4* (Haapaniemi, Kivelä-Taskinen, Mali & Romppanen 2004, 232). Sitten näytetään soittimien kuvia ja yhdistetään niitä henkilöihin. Sadun vaiheita voidaan esittää dramatisoimalla ja liikunnallisin keinoin. Valitaan kohtauksia, joissa on Pekan teema ja siihen liittyviä henkilöitä: Pekka ja lintu kävelevät yhdessä kevätaamuna; vihainen isoisä varoittaa Pekkaa, mutta Pekka ei pelkää sutta, isoisä vie Pekan kotiin; Pekka hakee köyden ja kiipeää puuhun, lintu hännää sutta; Pekka laskee köyden ja vetää sutta hännästä, susi on satimessa; kulkue lähtee liikkeelle Pekka etunenässä. (Pohjola, Cegerlöf, 1968, 286–287).

Musiikkia voisi soittaa pianolla (katso luku 5.1 kuvioita 12–18 ja Kiiski, Pohjola & Sariola, 1992, 80–81.) tai kuunnella CD-levyltä (Prokofiev 1991). Sadun henkilöitä esittävät soittimet. Voidaan matkia niiden soittotapaa ja leikitään Taikokaa soitin! -leikkiä (Haapaniemi, Kivelä-Taskinen, Mali & Romppanen 2004, 231.)

7.1.4 4. tuntisovellus 3-4 luokan oppilaille: marssipartituuri- rytmiorkesteri ja yhteissoitto

3-4 luokan oppilaat muodostavat Marssia säestävän rytmiorkesterin, jossa neljä ryhmää: rummut, kapulat, triangeli ja marakassit (Prokofjev 1984, 28) Opetellaan rytmipartituurin yksi osa kerrallaan (A-osa, B-osa ja A`-osa). Käytetään dynamiikkavaihtelua orkesterin soittaessa. A-osa soitetaan fortessa, B-osa pianossa ja A`-osa fortissimossa.

Marssipartituuri

Marssi *S. Prokofjev Op. 65*

1. A

6.

11.

16. B

21.

6. A

Kuvio 41. S. Prokofjev, Marssi, Marssipartituuri, sovitus E. Perälä

7.2 5. tuntisovellus 1.-4.-luokan oppilaille: rondomuoto liikkuen ja soittaen

Tunnin alussa selitetään, että rondomuodossa on toistuva musiikkiosa, joka vuorottelee muiden osien kanssa sovitussa järjestyksessä. Esimerkkinä lauletaan laulu Jänis istui maassa. Oppilaat hyppivät laulun aikana. Sitten opettaja improvisoi pianolla väliosan. Oppilaat liikkuvat vapaasti ja palataan takaisin hyppyyn ja lauluun. Sama toistetaan muutaman kerran. Piirretään taululle Rondomuoto: A B A C A D A ja kerrotaan, että A-kirjaimien välissä on yksi uusi kirjain. Se tarkoittaa, että toistuvan A-osan jälkeen tulee aina uusi osa ja uusi musiikki (B, C, D). Rondo sana tarkoittaa pyöreää, eli musiikki palautuu aina samaan teeman takaisin. (Lindeberg-Piironen & Mäkinen 2008, 42).

Kerrotaan hauska tarina Lörpöttelijä -laulusta (katso luku 4.4 ja sanat liitteessä 1). Kysytään, onko tarinassa toistuvia sanoja? On, tässä ne ovat: "Vovka (pojan nimi) seipittää, että Liisa on lörpöttelijä, koska minä lörpöttelen? Minulla ei ole aikaa lörpötellä." Opettaja soittaa toistuvan A-osan pianolla (kuvio 5) ja sanoo, että se toistuu 5 kertaa. Tempo on hidas, kun oppilaat kävelevät musiikin tahdissa. Väliosia on neljä: B, C, D ja E ja niiden tempo on nopea. Oppilaat juoksevat, hyppivät, pyörivät, ja juoksevat laukaten eri suuntiin tai piirissä. Opettaja antaa liikunnan ohjeet. Tärkein on, että oppilaat kuuntelevat musiikkia ja liikkuvat musiikin tahdissa. Vauhti hiljenee aina A-osan palautuessa.

Rondomuotoon sopii erilaisia toimimuotoja, kuten musiikkiliikunta, rytmiorkesterisoitto tai äänien ja kehosoitimien käyttö. Alla olevassa taulukossa on erilaisia toimintatapoja 1.- 4. luokan oppilaille

Taulukko 3. Rondomuodon rytm- ja äänitoimintatavat kappaleeseen Lörpöttelijä.

A	B	A	C	A	D	A	E	A
kävely	juoksu	kävely	hyppiminen	kävely	pyöriminen	kävely	laukka	kävely
tutti	kapulat	tutti	marakasit	tutti	rummut	tutti	kulkuset	tutti
lallatus	keho-soitin	lallatus	taputus	lallatus	piipitys	lallatus	kuiskaus	lallatus

7.3 6. tuntisovellus 3.-4. luokan oppilaille: laulutarina Ruma ankanpoikanen aiheena musiikkitunnilla

Andersenin sadusta *Ruma ankanpoikanen* löytyy erilaisia teemoja, kuten erilaisuus, kiusaaminen, epäonnistuminen jne. Niistä kannattaa puhua oppilaiden kanssa. Sadun henkilöt voi helposti muuttaa ihmisiksi. On tärkeää herättää inhimillisiä tunteita. Oppilaat keksivät yhdessä opettajan avulla tarinan, jossa hyljeksitystä yksilöstä tulee uljas ja kaikkien ihailema yksilö. Päätöksenä on idea, että jonkun ryhmän mielipide voi olla väärin ja erilaisuus voikin olla kaunista.

Tarjotaan kaksi sovellusta musiikkitunnille. Ensimmäinen on musiikkisadun luominen ja toinen on Soiva näyttelypaja eli äänipartituurin säveltäminen.

1. tunti: Löysin internetistä tarinan alun, jonka jatkon oppilaat keksivät opettajan kanssa. Tämä tarina voi olla virikkeenä musiikkisadun tekemisessä. Kerrotaan tarinan juonta. Siinä on yksinäinen ruma ankanpoikanen, jonka kanssa kukaan ei leikkinyt. Sen takia se lähti surullisena pois ja kohtasi kaislikossa ison hauen, joka ui veden pohjassa. Hauella oli nälkä ja se haluaisi saada kiinni ankanpoikasen, mutta ankka ehti uida rannalle turvaan. Hauki oli niin vihainen, että vesi pärskyi ja kaisloja kaatui sen vahvan pyrstön iskuista. Tarina jatkuu Andersenin sadun mukaan ja lopuksi ankanpoikanen saa apua haulta ja niistä tulee kavereita. (Mythopoeia 2014).

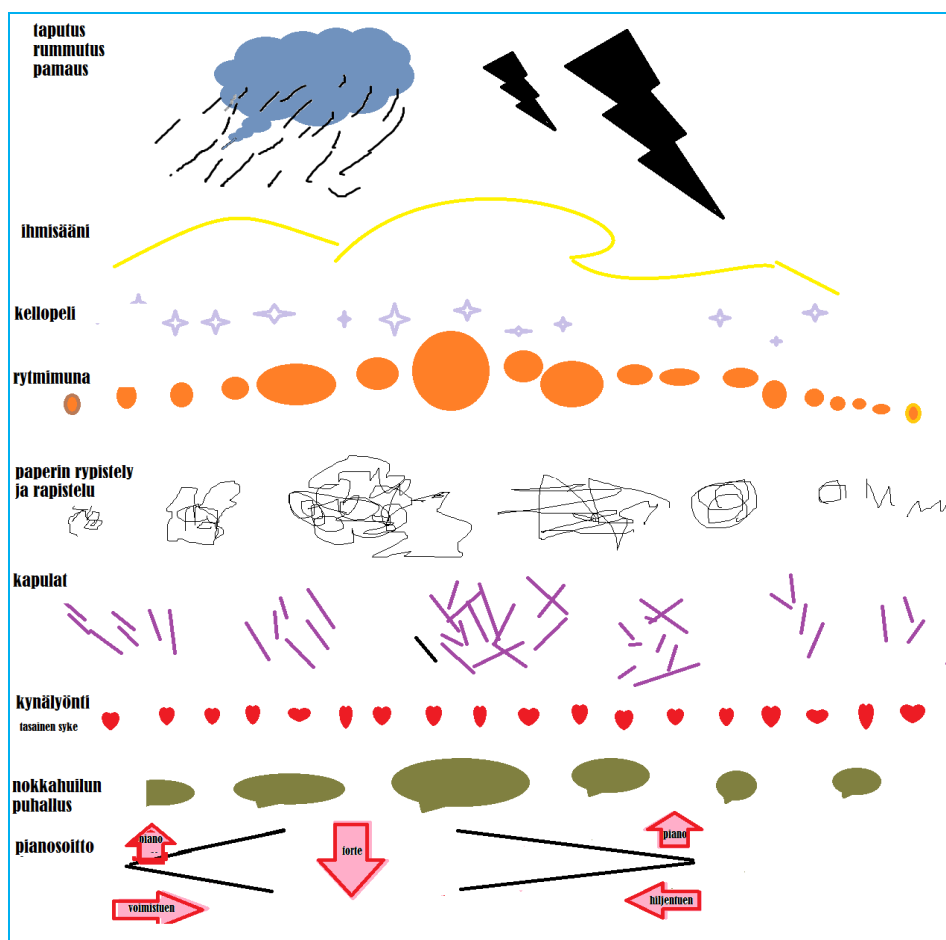
Tätä tarinaa tai omaa tarinaa voisi elävoittää musiikilla. Sadun henkilöt saavat omat soittimensa tai äänitehosteensa, kuten sadussa *Pekka ja susi*. Kaikki oppilaat osallistuvat satujen toteuttamiseen. Musiikki voi olla pää- tai sivuosa. Pääasia on, että kaikki oppilaat osallistuvat luomisprosessiin ja suorittavat oman osuutensa sovitulla tavalla. Harjoitellaan mielikuvitusta ja kuuntelukykyä. Lopuksi esitellään tarina, äänitetään ja kuunnellaan se.

2. tunti Prokofjevin laulutarinan musiikki on kuvallista ja sinne sopii tehtävä Soiva taidenäyttelypaja. Opinnäytetyössäni luvussa 5.2 on analysoitu tarinan 2. ja 3. osa. Koko tarina kestää noin 12 minuuttia. Siitä tehdään äänipartituuri 2. tai 3. osille. Otetaan toinen osa, jossa puhutaan ankanpoikasen kiertolaisuudesta syksyllä ja talvella. Palauteetaan mieleen 2. osan henkilöt ja tapahtumat.

Kuunnellaan kappale *Ruma ankanpoikanen* (Prokofiev 1991, 4:55- 7:30) ja kysytään oppilailta:

– Mitä soittimia musiikissa on? Mistä laulettun musiikin sanat ja sisältö kertovat? Mikä on musiikin aihe? Mitä musiikki mielestäsi kuvaa? Mitä mielikuvia musiikki herättää sinussa? Valitaan ympäristössä olevista äänistä tai soittimista yksi ääni tai soitin tai kehosoitin. Piirretään kuullusta vapaasti kuva käyttäen erilaisia merkkejä tai värejä. Keksitään piirretyille äänille sopivat toteuttamistavat. Soitetaan piirretty teos. Kuunnellaan alkuperäistä musiikkia piirrettyä kuvaa tarkastellen.

Vaihtoehtona voi laatia äänipartituurin, jossa käytetään kiinnostavia soittimia ja äänilähteitä. Äänipartituuriin merkitään dynamiikka ja soittotapoja. (Lindeberg-Piiroinen, J. Tynninen 1995, 212–218). Siinä voi olla apuna juonellinen tapahtuma tai kuva tai piirustus. Äänitetään teos, kuunnellaan ja arvioidaan. Lopputuloksena tehdään Soiva taidenäyttely, jota esitellään kuuntelijoille. Laaditaan esimerkki soivasta kuvasta, jossa käytetään ääntä, kehosoittimia, rytmisoittimia, muita soittimia, tehoääniä ja erilaisia efektejä (Lindeberg-Piiroinen & Tynninen 1996, 36–37, 59, 79).

Kuvio 42. Äänipartituuri Ruma ankanpoikanen, sovitus E. Perälä.

7.4 7. tuntisovellus 3.-4 -luokan oppilaille: suomalainen kantele ja Kalevala, venäläinen gusli ja bylina

Tunnin sisältö: Kalevalan sävelmä ja laulaminen soolo ja tutti, kanteleen soitto, 5/4 tah-tilaji, guslin kuvanäyttö ja kuuntelu, Prokofjevin *Vanhan mummon tarinoita* musiikki-kuuntelu

Tavoitteet: Annetaan tietoa kanteleen sukuisista soittimista, saadaan kanteleen soitto-kokemusta, tutustutaan eri maiden kulttuureihin

Integrointi: Äidinkieli, historia, laulaminen ja säestäminen, musiikin piirtäminen ja kuuntelu

Tämä aihe sopii Kalevalan päivään 28.2. Kerrotaan Kaleva-epoksesta ja Uudesta Kalevalasta, joka on nyt käytössä. Väinämöinen on yksi Kalevalan sankareista. Hänestä kertovia runosävelmiä laulettiin esi- ja jälkilaulajan vuorottelussa, eli soolo ja tutti vuorottelevat. Laulajat käyttävät muutamia sävelmiä (kolmea tai neljää, mutta yhtä kerrallaan), joita muuntelevat ja koristelevat.

Vanhoja sävelmiä käytettiin arkielämän palveluksessa. Loitsulaulua tarvittiin maanviljelyksen ja kalastuksen suostutteluun. Työlaulut auttoivat työrytmin säilyttämisessä, itkuvirret olivat vanhojen naisten esittämiä hautajaisissa tai häihin liittyvissä lauluissa (Annala, Pohjola & Sallinen, 1985, 126- 129). Kalevelasävelmissä on viisi-iskuinen säe. Kalevalaisia runosävelmiä tunnetaan noin 2000 erilaista.

Kantele on suomalainen kansallissoitin. Se on tunnettu jo 2000 vuotta sitten (Väinämöisen kanteleita Kangaslammita 2010). Kanteleet tehtiin puusta kovertamalla. Ne ovat 5-kielisiä, duuri- tai molliviritettyjä (Annala, Pohjola & Sallinen, 1985, 126- 129). Nykyisin valmistetaan 36-kielisiä kanteleita konserttikäyttöön. 5-kielisellä kanteleella on helppo säestää kalevalasävelmiä 1.-, 4.- ja 5.-asteen soinnuilla (Alho, Perkiö & Rautanen, 1995, 66).

Tehtävä: Lauletaan ja säestetään kanteleella *Mistä koppa kantelelöhön, Vaka vanha Väinämöinen, Mitä itket, pieni lintu* sekä *Hiiri naitto tyttärensä* (Cederlöf, Pohjola & Teivanen, 1976, 172–174; Haapaniemi, Kivelä, Mali & Romppanen, 2003, 88; Kaisto, Muihonen & Peltola 2004, 154–155).

Venäläiset kanteleet eli guslit

Muita kanteleita kutsutaan eri kansamusiikissa eri nimillä, kuten karjalainen kantele, vepsäläinen kandel, vatjalainen, inkeriläinen ja virolainen kannel, latvialainen kokle, liettualainen kanklės ja venäläinen gusli. Venäläisiä kanteleita on neljän tyyppisiä, siipimäisiä eli heliseviä, pöytämäisiä eli neliskulmaisia, kypärämäisiä ja käsi-aukollisia. Siipimäisessä kanteleessa eli guslissa on tavallisesti 15–22 kieltä ja sitä käytetään usein kansansoitinorkesterissa (Venäläiset kanteleet 2006). Sitä soitetaan plektralla, näppäillen ja vapaasti tremololla. Siipimäistä kanteletta opiskellaan musiikkikouluissa ja sille on sävelletty monenlaista musiikkia (Gusli 2014).

Prokofjev sävelsi Vanhan mummon tarinoita vanhanajan musiikin tyyllillä, bylinaan (katso luku 6). Bylinassa kerrotaan sankareista, maan historiasta, menneestä arkielämästä ja luonnosta runomuodossa guslin säestyksellä. Monissa tunnetuissa venäläisissä byli-noissa on kerrottu pyhästä Ilja Muromalaisesta, soturista ja sankarista.

Tehtävä: Pienryhmissä keksitään tarina-bylina, jossa yhdistetään todellisia sankareita ja satumaisia tapahtumia. Tarinassa voi käyttää erilaisia ääniä ja soittimia. Tarinan juontaja voi olla kanteletta soittava esilaulaja, muut ovat jälkilaulajia. Esilaulajan laulutapa voi olla vapaa resitatiivi eli puhelaulu. Jälkimmäiset laulajat toistavat hänen tapansa.

7.5 8. tuntisovellus 5.-6. luokan oppilaille: kolme valssia

Tunnin sisältö: O. Merikanto *Kesäillan valssi*, J. Sibelius *Valse triste*, S. Prokofjev *Valssi baletista Tuhkimo*.

Tavoitteet: Annetaan tietoa valssista ja säveltäjistä; selitetään valssien sisältöä; kuvataan niiden yhteyttä ja erilaisuutta

Integrointi: äidinkieli, kuvataide, musiikkiliikunta, rytmiorkesterisäestys

Opettaja kertoo aluksi valssin historiasta.

Valssi on alkujaan seurataanssi ja on alun perin kehittynyt itävaltalaisesta ländleristä. Ländler on hidas kolmijakoinen paritanssi, jossa hyyt ja polkeminen vuorottelivat. Ländler oli suosittu Itävallassa, Etelä-Saksassa ja Sveitsissä 1700-luvulla. Beethoven,

Schubert ja muut säveltäjät liittivät ländleriä omiin sävellyksiinsä. Ländler kehittyi valtavasti Straussin musiikkiperheen sävellyksissä. Ländleristä kehittyi nopeatempoinen Wienervalssi (Wienin valssi), joka levisi nopeasti koko Eurooppaan ja sitä tanssitaan sellaisenaan edelleen (Pohjola & Cegerlöf 1977, 77–76).

Valssin sukuisia ovat monet muutkin kansantanssit. Tunnettuja ovat ranskalainen musette, itävällän tirolilaisvalssi, espanjalainen cachuca, ruotsalainen hambo sekä suomalainen hää- ja pelimannivalssi. Valssi Boston on hidas valssi (alun perin amerikkalainen, nykyisin englantilainen). Suomessa on paljon käytetty häävalssiksi esimerkiksi lauluja *Häävalssi*, *Metsäkukkia*, *Akselin ja Elinan häävalssi*, *Kesäillan valssi* jne.

Oskar Merikanto (1868–1924) on merkittävä kansallisromanttinen säveltäjä. Hän toimi säveltäjänä, urkurina, pianistina ja Suomen Oopperan kapellimestarina. Hänen tunnetuimmat kappaleensa ovat yksinlauluja kuten *Pai, pai, paitaressu*, *Onnelliset* ja *Oi, muistatko vielä sen virren*, pianosävellyksiä *Valse lente* ja *Kesäillan valssi*, ooppera *Pohjan neiti* sekä *Nälkämaan laulu*.

Kesäillan valssi oli sävelletty vuonna 1895. Se on nopea wieniläistyypinen valssi, johon kuuluu 5 valssia, alkusoitto ja finaali. Myöhemmin siihen on lisätty sanat. Se kuvaillee Suomen luontoa, lintujen ääniä ja kauniita illan maisemia:

"Kuulen iltakellon yli niityn, pellon. Ääni kauas kantaa sinivettä, rantaa. Elo parhain, halvin, kuni kaiku malmin täällä hetken helkkää. Mitä jälkeen jää?" (Annala, Pohjola & Sallinen 1985, 270-271).

Tehtävä: kuunnellaan *Kesäillan valssi* ja säestetään rytmisoittimilla. Valssin perussyke soitetaan rummulla ja kapulalla. Muilla rytmisoittimilla soitetaan vapaasti. Perustehtävä on kuunnella musiikkia ja seurata dynamiikkaa. Alkusoitto on voimakas (forte). 1. valssi soitetaan hiljaa (piano). 2. valssi voimistuen (crescendo) ja hiljentyen (diminuendo). 3. valssi taas hiljaa, mutta korostaen (aksentti) 3., 5. ja 7. tahdin sointuja. 4. valssi on hiljaa ja 5. voimakas. Finaali soitetaan erittäin voimakkaasti (fortissimo).

Valssin rytmi toi uusia tunteita ja tunnelmia musiikkiin. Valssin muodossa säveltäjät osaavat ilmentää monipuolisesti ihmisten tunteiden erilaisia sävyjä. Valssista tulee hyvin runollinen ja sinfoninen taidemuoto. Sibeliuksen *Valse triste* on esimerkki sinfonia-valssista.

Jean Sibelius (1865–1957) on Suomen tunnetuin myöhäisromanttinen säveltäjä ja kansallisen musiikin uranuurtaja. Hänen musiikkinsa on saanut kansainvälistä arvostusta. Hänen tunnetuimmat teoksensa ovat *Kullervo-sinfonia*, *Karelia-sarja*, *Finlandia* ja *Viulukonsertto*.

Valse tristen eli *Surullisen valssin* Sibelius sävelsi vuonna 1903 Arvid Järnefeltin *Kuolema*-näytelmään. Tuolloin Sibeliusten nuorin tytär Kirsti kuoli lavantautiin. Voi olla että tämä vaikutti musiikkiaiheen valintaan. *Kuolema*-näytelmään kuuluu 4 musiikkikappaletta, niistä suosituin on *Valse Triste*. Näytelmässä kuoleman kohtauksessa on sairas äiti ja pieni poika, joka istuu äidin vuoteen äärellä ja pikku hiljaa nukahtaa. Jostakin äiti kuulee viulun soittoa ja sen tahdissa hän nousee ylös ja tanssii. Musiikissa vauhti nopeutuu ja äiti tanssii sen mukaan. Musiikki hiljenee ja lopuksi joku koputtaa ovea. Hän ei halua avata ovea, mutta pakottautuu siihen ja näkee kasvokkain Kuoleman. (Hynynen, Malin, Tuovinen & Viitaila-Pulkkinen, 1998, 266).

Hugo Simbergin taidemaalauksessa *Kuolema* kuuntelee talonpoika soittaa äidille lähtölaulua viululla (Simberg 2009). Sen aikana kuolema seisoo tuolin takana ja kuuntelee viulunsoittoa. Hugo Simberg maalasi tämän taulun jäähyväislahjana omalle äidilleen hänen kuolinpäivänään. Maalauksen ideana oli se, että musiikin avulla poika antaa äidille vielä hetken aikaa. (Hynynen, Malin, Tuovinen & Viitaila-Pulkkinen, 2000, 221).

Tehtävä: kuunnellaan musiikkia ja keksitään pieni runo tai piirretään luontokuva, jossa käsitellään elämän jäähyväisiän hetkiä.

Baletin *Tuhkimo* Prokofjev sävelsi vuosina 1940- 1944, kantaesitys oli vuonna 1945 (katso luku 5.3). Vaikka teos oli sävelletty sodan aikana, se kantaa uskoa, että loppujen lopuksi rakkaus voittaa vihan. *Tuhkimo* ei ole pelkästään satuhahmo, vaan ihminen, jonka huoliin voimme samaistua. *Tuhkimon valssi G-molli* *Meno onnea kohti* kuunnellaan ensimmäisen ja toisen näytöksen lopussa Prinssin hovitanssiaisissa. Musiikkiteema on laulava, romanttinen ja lentävä. Valssin jälkeen tulee taikakellojen teema. Kellojen soitto varoittaa Tuhkimoa lähestyvistä keskiyöstä. Peikot tulevat kellosta ja tanssivat steppiä. Heitä kuvaava musiikki on rytmillistä ja pelottavaa. Loppu on onnellinen ja Tuhkimon haave onnesta toteutuu.

Musiikkiliikuntatehtävä: kuunnellaan valssia ja jaetaan sadun roolit: Tuhkimo, Prinssi, Sisaruksat, Peikot, lumihutaleet, hiiret ja muita satuhahmoja. Sitten keksitään jokaisel-

le ryhmälle liikkeitä, kuten pyöriminen, hyppiminen, luisteleminen, sammakkohyppy, laukka ja toteutetaan opettajan ohjauksen mukaan

Pohdinta: Kaikki kolme valssia ovat romanttisia, lyyrisiä ja syviä tunteita täynnä. Huomioidaan että *Kesäillan valssissa* on enemmän luontokuvia ja maaseudun kauneutta, *Valse Triste* on kaunis kuin viimeinen joutsenlaulu ja *Tuhkimon valssi* on täynnä nuoruuden voimaa ja onnellista, positiivista henkeä.

7.6 9. tuntisovellus 5.-6. luokan oppilaille: ihmisääni musiikissa

Tunnin sisältö: Kerrotaan nais- ja miesäänistä, tunnetuista suomalaisista ja ulkomaalaisista oopperalaulajista, kuunnellaan musiikkiesimerkkejä

Integrointi: Äidinkieli, kuvataide

Tavoitteet: Laajentaa tietoja laulumusiikista käyttäen musiikki- ja lauluesimerkkejä, tutustutaan muutamiin klassisen ja viihdemusiikin kappaleisiin.

Ihmisiäni on universaali soitin. Käytämme sitä puheessa ja musiikissa. Laulaminen vaatii jatkuvaa harjoittelua. Erilaiset musiikkilajit vaativat oman laulutapansa. Klassinen (ooppera), viihde-, jazz- ja kansanlaulumusiikki ovat hyvin erilaisia äänenkäytöltään. Taitavat muusikot osaavat käyttää ääntä eri tyyleissä.

Lauluäänet jaetaan nais- ja miesäänten äänialoihin. Naisääniä ovat: sopraano (korkea), mezzosopraano (keskiala) ja altto (matala). Miesääniä ovat tenori (korkea), baritoni (keskimatala) ja basso (matala). Sopraanoääntä, joka pystyy laulamaan vaikeita ja notkeita kuvioita kutsutaan koloratuuriksi. Lyyrinen sopraano on pehmeä, lämmin ja kirkasvärinen, kun taas dramaattinen sopraano ilmaisee vahvoja ja syviä tunteita. Mezzosopraano tarkoittaa puolisospraanoa, eli se ei ole korkea ja yleinen, kuten sopraano. Oopperassa mezzosopraano voi laulaa jotkut sopraanoroolit. Mezzosopraanolla on hienoja matalia pehmeitä ääniä ja joskus vähän raskasta sävyä, mutta sillä se pystyy luomaan erittäin vaikuttavaa tunnelmaa. Kontra-altto on harvinainen matalin naisääni, joka soi täydellisesti pienessä oktaavissa (Pohjola & Cegerlöf 1977, 238).

Miesäänistä korkein on tenori, yleisin on baritoni, joka jaetaan lyyriseen ja dramaattiseen. Basso on miesäänistä matalin ja basso profundo harvinaisin.

Tällä hetkellä kuuluisia suomalaisia oopperalaulajia ovat:

sopraano: Karita Mattila, Soile Isokoski
 koloratuurisopraano: Anna-Kristiina Kaappola
 mezzosopraano: Lilli Paasikivi, Annastiina Tahkola, Monika Groop
 alto: Tiina Penttinen
 tenori: Raimo Sirkiä, Jorma Silvasti, Ville Salonen
 baritoni: Jorma Hynninen, Tommi Hakala, Artti Kataja
 basso: Matti Salminen, Jaakko Ryhänen, Mika Kares.

1a. musiikkiesimerkki koloratuurisopraanosta on Mozartin *Yön kuningattaren* aaria 2. näytöksestä oopperasta *Taikahuilu*. Aariassa *Yön kuningatar* edustaa pahoja voimia ja uhkaa luopua tyttärestään Paminasta, jos hän ei tapa taikuri Sarastroa. Mutta Pamina on kuitenkin turvassa ja loppujen lopuksi Prinssi Tamino pelastaa hänet.

1b. musiikkiesimerkissä *Yön kuningattaren* aariassa 1. näytöksestä on prinssi Tamino, hauska linnustaja Papageno, Yön kuningatar ja hänen tyttärensä Pamino, kolme hovineitiä ja paha käärme. Kolme hovineitiä pelasti prinssin käärmeeltä. Prinssi sai Paminon kuvan ja rakastui heti häneen, mutta taikuri Sarastro sieppasi Paminon. Tamino päätti lähteä etsimään Paminoa ja sai avuksi taikahuilun.

2. musiikkiesimerkki on Sibeliuksen romanssi *Svarta rosor* op. 36 nro 1 (*Mustat ruusut*). Sibeliuksen suomenkieliset laulut kuten *En etsi valtaa loistoa* ja *On hanget korkeat nientokset* ovat tuttuja kaikille. Mutta Sibelius sävelsi paljon lauluja Runebergin ruotsinkielisiin runoihin. *Svarta rosor* on sävelletty Ernst Josephsonin runoon. Se kertoo ruusu-puusta, joka kasvaa sydämessä eikä jätä sydäntä rauhaan. Sillä varsissa on piikkejä, jotka tuovat jatkuvasti kipua ja kiusaa ja juuret murtavat sydäntä. *Mustat ruusut* ovat mustia kuin yö. Tämän traagisen ja painajaismaisen tunnelman Sibelius loi käyttämällä C-duuria ja sen rinnalla cim-mollia.

3. esimerkki on Martti Turusen romanssi *Sunnuntai* Aleksis Kiven runoon (katso sanat liitteessä). Romanssissa sanat ja musiikki sulavat toinen toisiinsa ja kuvaavat kesän idylliä ja nuorten rakkautta. Hieno orkesterisäestys kuvailee veden liikkuvuutta, kesäil-lan tunnelmaa ja sunnuntaipäivän tyyneyttä. Laitan Aleksis Kiven tekstin liitteeksi luet-tavaksi oppilaillekin.

4. esimerkki on Prokofjevin Neidon laulu *Kuoleman kenttä* (*Kuolleiden kenttä*) kantaa-tista *Aleksanteri Nevski* (katso 6.2 luku ja sanat liitteessä). Se on soololaulu mezzosop-raanolle ja jousiorkesterille. Siinä kuvataan surua isänmaan puolesta kuolleiden sank-a-reiden takia sekä morsianta, joka itkee sulhasensa kuolemaa. Se on itkuvirsi, minkä huomaa orkesterin alkusoitossa. Musiikki muistuttaa *Jaroslavnan aaria* oopperasta *Ruhtinas Igor* ja Ruslanin aariaa oopperasta *Ruslan ja Ljudmila*.

Synkkien ja tummien värien soinnutus on alkusoitossa. Melodiassa on ilmeikäs septimihyppy c1-g1-b1, joka kuuluu myös surullisiin kansanlauluihin (katso kuvio 64). Melodian isot hyppyt eivät kuulu perinteiseen itkuvirteen. Prokofjevin musiikista ei löydy suoria lainauksia kansanmusiikista, vaan hän teki musiikkia siitä vaikutteita imien.

Tässä laulussa pitkä melodian linja ja isot intervallit ovat keinoja, joiden avulla Prokofjev avaa naisen syvää surua ja tuskaa. Sävellajien c- ja as-mollin sävy korostaa synkkää ja traagista tunnelmaa. Morsian etsii sulhasta, mutta hän ei kuule mitään muuta kuin korppikotkan äänen. Orkesterin soitossa on rauhallisia ja surullisia keinoja säestyskuvioita, jotka muistuttavat kuolleiden hiljaisuutta.

Musiikkirakenne on ABA. Keskiosassa tempo nopeutuu. Morsian kävelee kenttää pitkin etsimässä sulhastaan ja katsoo sankareita. Kertausosa palauttaa takaisin hiljaisuuden ja surun. Morsian lupaa sankarille, joka on vielä elossa, että hänestä tulee uskollinen vaimo ja rakas ystävä. Hän ei halua mennä naimisiin komean miehen kanssa, vaan sen kanssa, joka on miehekäs soturi. Sankarin, joka kaatui Venäjän puolesta, hän siunaaa viimeiselle matkalleen suutelemalla tämän silmiä.

Tehtävä: Oppilaat saavat valita piirustusta varten yhden aiheen niistä lauluista, joita esitettiin tunnilla (katso kuvio 40 ja kirjasta Karppinen, Ruokonen & Uusikylä 2005, 50–51). Vinkki: järjestetään nuorten piirustuskilpailu (Popova 2014, piirustus Kuolleiden sotakenttä).

8 Pohdinta

Opinnäytetyön tekeminen oli vaikea, mutta jännittävä prosessi. Siinä oli monta tehtävää ja tavoitetta, joita halusin saavuttaa. Koin opinnäytetyön tekemisen hyödylliseksi ja näköaloja laajentavaksi.

Pohjana oli diplomityöni, jonka minä tein musiikkipedagogiasta Pietarissa valtion pedagogisessa Yliopistossa vuonna 1997. Aiheena oli Sergei Prokofjevin musiikki ja sen käyttö peruskoulussa. Prokofjev oli ihminen, jota oli mielenkiintoista tutkia. Hän oli kiinnostunut monista asioista ja oli hyvä kirjailija. Hänen artikkeleistaan ja päiväkirjoistaan löytyy paljon huumoria, joskus ironiaa ja groteskiutta, rakkautta ja surua. Prokofjev oli kokenut paljon huonoja hetkiä elämässään, mutta hänen musiikissaan elämän valo ja rakkaus ihmisiin voittavat aina. Prokofjevin musiikin kuunteleminen peruskoulun musiikinopetuksessa on rikastuttavaa ja rauhoittavaa.

Päätin kääntää diplomityöni. Saman tien tuli tehtäväksi laulun tekstien kääntäminen. Löysin sanat englanniksi, mutta alakoulun oppilaille englanti on vaikeaa. Sanat sain käännettyä suomeksi ja niitä löytyy liitteestä. Sain käännettyä pääosan teksteistä ja lisättyä nuottiesimerkkejä ja sanojen käännöksiä.

Olen kasvanut ja opiskellut Venäjällä, ja aikuisena muutettuani Suomeen olen oppinut toisen maan kulttuurista. Mielestäni eri kulttuurien vuorovaikutus ja vastavuoroisuus on positiivinen ilmiö. Monikulttuurisuutta on helppo havaita musiikissa, jossa erikielisyys ei haittaa.

Olen havainnut omassa työssäni pianonsoiton ja musiikinteorian opettajana, että alakouluikäiset oppilaat pitävät sellaisesta musiikista, joka on liikkuvaa, kuvaavaa, iloista ja reipasta. Musiikin melodian linjan ja sointujen pitää olla selkeitä ja ymmärrettäviä. Musiikin sisällön ja musikaalisten kuvien pitää liittyä lasten sisäiseen maailmaan. Musiikin rakenne ja muoto saavat olla yksinkertaisia eikä kovin pitkiä, tai niissä pitää olla kertauksia. Prokofjevin lasten pianomusiikki kuuluu perus 2.-3. tasoon, ja jopa I-opiston tasoon. Pienille oppilaille se ei ehkä sovi soittoharjoitteluun. Mutta ajattelen, että hänen musiikkiansa olisi hyvä kuunnella peruskoulun musiikkitunnilla sekä pieniryhmän soittotunnilla. Sieltä saa ideoita musiikin tuntisovelluksiin peruskouluun, jossa on enemmän mahdollisuuksia tutustua eri maiden kulttuuriin ja musiikkiin.

Käydessäni läpi musiikin koulukirjoja huomasin, että niissä ei ole kovin paljon Prokofjevin musiikkia ja olisi mielenkiintoista kokeilla täydentää tätä puutetta. Haluan integroida opetustyöhön erilaisia taideteoksia eri kulttuureista. Tähän pyrin soveltamalla Prokofjevin musiikkia peruskoulun musiikintunnille niin, että se täydentää ja laajentaa lasten yleisiä näkymiä.

Taidemusiikin kuuntelemista on mielestäni kehitettävä ja lisättävä alakoulussa. Sanotaan, että se mikä nuorena jää mieleen muistetaan koko elämän läpi. Taidemusiikin syvä vaikutus nuoriin ihmisiin on arvokas lahja, vaikka he eivät osaisikaan arvostaa sitä heti. Musiikki, kuvataide, taidekirjallisuus, musiikkiliikunta ja yhteismusisointi ruokkivat mielikuvitusta. Taiteiden vuorovaikutus on yhteydessä nuorten elämään ja rikastaa heidän maailmankatsomustaan. Taiteet auttavat nuoria tulkitsemaan omia tunteitaan ja löytämään ratkaisuja vaikeissa tilanteissa.

Lähteet

- 1 Alfeevskaja, G. 2009. Istoria otechestvennoj muziki. Moskva. Vlados Press.
- 2 Alho, L-M., Perkiö, S. & Rautanen, O.1995. Musiikin aika 5-6., oppilaan kirja. 6.painos. Porvoo. WSOY:n graafiset laitokset. Werner Söderström osakeyhtiö Porvoo- Helsinki- Juva.
- 3 Annala, S., Pohjola, E. & Sallinen, A. 1977. Tie Musiikkiin, opettajan kirja Musica 3-4. Helsinki. Musiikki Fazer. Offset Oy.
- 4 Annala, S., Pohjola, E. & Sallinen, A. 1985. Musiikin maailma Musica 5-6, oppilaan kirja. 7. painos. Helsinki. Musiikki Fazer.
- 5 Averjanova, O. 2006. Otechestvennaja musikalnaja literatura XX-veka. Moskva. Musyka.
- 6 Barto, A. 1971. Stihl dlä detej, Boltunja. Moskva. Malysh.
- 7 Barto, A. 2012. SovFoto.ru. <http://www.sovfoto.ru/?p=> : luettu 13.5.2014
- 8 Barto, A. 2013. Mne teper ne do igrushek. Moskva. Samovar. Read. ru <http://read.ru/id/180700/>: luettu 10.4.2014
- 9 Bylinat, 2013. Venäläisen kirjallisuuden historia. Maailmankirjat. <http://www.maailmankirjat.ma-pe.net/?p=1302> luettu: 16.3.2014
- 10 Cederlöf, E., Pohjola, E. & Teivanen, T. 1976. Tie Musiikkiin, oppilaan kirja Musica II. Helsinki. Musiikki Fazer. Offset Oy.
- 11 Chemberdzhi, V.2008. Vek Lini Prokofjevoj. Moskva. Klassika-XXI.
- 12 Cheskidova, I. 2013. Cinderella. Venäjä. <https://www.youtube.com/watch?v=AOweOqNuLl8> luettu: 16.5.2014
- 13 Dolinskaja, E. 2012. Teatr Prokofjeva. Moskva. Kompositor.
- 14 Donetsk. Prokofjevin kotiseutu. 2010, <http://infodon.org.ua/pedia/614>: luettu 15.5.2014
- 15 Dostojevski, F. 2007. Karamazovin Veljekset. 9.painos. Hämeenlinna. Karisto OY, suom. L. Pyykkö.
- 16 Ekonen, K. & Turoma, S. 2011. Venäläisen kirjallisuuden historia. Tallinna Raamatutrukikoda: Gaudeamus Helsinki University Press Oy Yliopistokustannus, HYY Yhtymä.
- 17 Glinka Museum. 2014. Moskva. www.glinka.museum/about/museum_of_prokofiev/: luettu 21.4.2014

- 18 Gusli. 2014.<http://psaltery.ru/>.: luettu 1.5.2014
- 19 Haapaniemi, J., Kivelä-Taskinen, E., Mali, M. & Romppanen, V. 2003. Musiikin mestarit 3-4, oppilaan kirja. 3.painos. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.
- 20 Haapaniemi, J., Kivelä-Taskinen, E., Mali, M. & Romppanen, V. 2004. Musiikin mestarit 3-4, opettajan kirja. 1.painos. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy.
- 21 Hynynen, A., Mali, M., Tuovinen, M-L. & Viitila-Pulkkinen, E. 1998. Musikantti 5-6, opettajan kirja. 1.painos. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy. Helsingissä Kustannusosaakeyhtiö Otava.
- 22 Hynynen, A., Mali, M., Tuovinen, M-L. & Viitila-Pulkkinen, E. 2000. Musikantti 5-6, oppilaan kirja. 1.-6. painos. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy. Helsingissä Kustannusosaakeyhtiö Otava.
- 23 Iija Muromalainen. 2013. Statusim.ru <http://statusim.ru/ilya-muromec.html>: luettu 15.5.2014
- 24 Isopuro, J. & Pasanen, E. 1989. Sävelten maailma. Helsinki. Juva.
- 25 Jussila, E. 1992. Integroiva musiikinopetus. Opetussuunnitelmasovellus. Kandidaatintutkielma, Sibelius-Akatemia.
- 26 Kaisto, L., Muhonen, S. & Peltola, s. 2004. Musiikin mestarit 1-2 oppilaan kirja. 1.painos. Keuruu. Otavan Kirjapaino Oy.
- 27 Karatygin, V. 1965. Izbrannyje statji. Moskva. Musyka.
- 28 Karppinen, S., Ruokonen, I. & Uusikylä, K. 2005. Taidon ja taiteen luova voima. Tammer-Paino Oy, Tampere: Oy Finn Lectura Ab.
- 29 Kasper, E. & Lampila, R.2000. Amadeus musiikkimaisemia. Keuruu. Otavan kirjapaino Oy. Helsingissä Kustannusosaakeyhtiö Otava.
- 30 Kiiski, P., Pohjola, E. & Sariola, E.-L. 1992. Musica 3-4, oppilaan kirja. 5.painos. Espoo. Fazer Music Oy. PunaMusta/h.
- 31 Konchalovsky, A. 2003. Dokumenttielokuva sarjassa Neroja: Sergei Prokofjev. Venäjä. <http://www.youtube.com/watch?v=3pbUFsDGbtM>: luettu 20.1.2014
- 32 Lindeberg-Piiroinen, A. & Tynnenen, J.1995. Musica 1-2, oppilaan kirja.Porvoo. Warner/Chappel Music Finland Oy.
- 33 Lindeberg-Piiroinen, A., Nenonen, P. & Tynnenen, J.1996. Musica 1-2, opettajan kirja. Jyväskylä. Gummerus Kirjapaino Oy. Warner/Chappel music Finland Oy.
- 34 Lindeberg-Piiroinen, A. & Mäkinen, L. 2008. Hip hoi, musiso! 2 kirja. Kerava. Painojussit Oy.
- 35 Lvov-Anohin, B. 1984. Galina Ulanova. Moskva. Iskusstvo.
- 36 Mari. 2007. Guslinsoittajat. www.youtube.com/watch?v=bOeMR3wSbRE: luettu 12.5.2014

- 37 Martynov, I.1974. S. Prokofjev. Moskva. Muzika.
- 38 Mythopoeia, 2014. <http://legendmakers.wordpress.com/2012/06/04/roolipelia-koululaisten-kanssa/>: luettu 15.5. 2014
- 39 Nestyev, I. 1961.S.Prokofjev. Stanford, California: Stanford Uniresity Press. London: Oxford University Press.Ttrans. By Florence Jonas.
- 40 Nestjev, I. 1973. Zisn Serdeja Prokofjeva. Moskva. Sovetskij kompositor
- 41 Nevski, A. 2014a. [Pravmir.ru. http://www.pravmir.ru/aleksandr-nevskij-myslitel-filosof-strateg-svyatoj/](http://www.pravmir.ru/aleksandr-nevskij-myslitel-filosof-strateg-svyatoj/) luettu 12.5.2014
- 42 Nevski, A. 2014b. [http://fi.wikipedia.org/wiki/Aleksanteri_Nevski_\(elokuva\)](http://fi.wikipedia.org/wiki/Aleksanteri_Nevski_(elokuva)): luettu 18.5.2014
- 43 Pesonen, P. 1999. Venäjän kulttuurihistoria. Tammer-Paino, Tampere. Helsingin yliopiston Lahden tutkimus- ja koulukeskus.
- 44 Pohjola, E. & Cederlöf, E.1968. Tie musiikkiin, musica II, opettajan kirja.2.painos. Helsinki. Musiikki Fazer.
- 45 Pohjola, E. & Cederlöf, E. 1977. Musiikin maailma, Musica III. 9.painos. Helsinki. Musiikki Fazer. Offset Oy.
- 46 Popova, K. 2014. Kuoleman sotakenttä. mmoum-uCoz. <http://mmoum.ucoz.ru/blog/2-0-15/>: luettu 9.5.2014
- 47 Poroila, H. 1998. Yhtenäistetyt venäläiset Prokofjev, Rahmaninov & Stravinky. Yliopistopaino Pesonen, P. 1999o, Helsinki. Suomen musiikkikirjastoyhdistys.
- 48 Prokofjev, S.1946. Alexander Nevsky op.78, piano score. Moscow. State Music Publishers.
- 49 Prokofieff, S. 1948. Three Children`s Songs, op.68. London. Boosey & Hawkers.
- 50 Prokofjev, S. 1955. The Ugly Duckling, tale by Andersen, uudistettu v. 1932. London. Boosey & Hawkes.
- 51 Prokofjev, S. 1960. Baletti-elokuva Kristallikenkä. Neuvostoliitto. <https://www.youtube.com/watch?v=Mw0hTZlvNB0>: luettu 3.5.2014
- 52 Prokofjev, S. 1975. Pekka ja susi, Musiikin satumaailma, kuvittanut Kozo Shimizu. Helsinki. Interbook-interkirja Oy, painettu Japanissa.
- 53 Prokofiev, S. 1976. Sinfoniasatu Pekka ja susi. Moskova. www.youtube.com/watch?v=kEXDKQIJkS4: luettu 10.5.2014
- 54 Prokofjev, S. 1979. S. Prokofjev by Prokofjev, a Composer`s Memoir. London. MacDonald General Books.
- 55 Prokofjev, S. 1980. Detstvo. Moskva. Musyka.
- 56 Prokofjev, S. 1984. Children`s Music 12 easy pieces for piano, op.65. Moskow. Muzyka.

- 57 Prokofjev, S. 1988. Tuhkimo, baletti. Ranska.
<http://yandex.ru/video/search?text=%D0%B7%D0%BE%D0%BB%D1%83%D1%88%D0%BA%D0%B0%20%D0%B1%D0%B0%D0%BB%D0%B5%D1%82&where=all&filmId=zg7fnB-aUXI>: luettu 1.5.2014
- 58 Prokofjev, S.1990. Kniga dlä shkolnikov, Statji raznih avtorov. Moskva. Muzika.
- 59 Prokofjev, S. 1991. Prokofjev`s Music for Children. CD. London. Helios. Hyperion records LTD
- 60 Prokofjev, S. 1994. Tuhkimo. Moskova.
http://my.mail.ru/mail/olga_shved/video/3299/11427.html: luettu 6.5.2014
- 61 Prokofjev, S. 1998a. Pekka ja susi, Suite for piano (pianotranskriptio) T. Nikolaeva. Hamburg. Musikverlag Hans Sikorski.
- 62 Prokofiev, S. 1998b. Old Granny tales, op.31. Sankt Peterburg. Kompozitor.
- 63 Prokofjev, S. 2002. Dnevnik 1907-1933. Paris. SPRKV-Foundation
- 64 Prokofjev, S. 2002-2005. Cinderella, ballet, piano score. Sankt Peterburg. Compozitor Publishing House.
- 65 Prokofjev, S.- Konchalovsky, A. 2003.
www.konchalovsky.ru/works/docfilms/Sergey_prokofiev: luettu 3.3.2014
- 66 Prokofjev, S. 2006. Pisma, vospominanija, statji, sost. M. Rahmanova. Moskva. Musej imeni M.I. Glinki.
- 67 Prokofjev, S. 2006. Diaries 1907-1914. Prodigious youth Sergey Prokofiev. New York. Cornell University Press Ithaca.
- 68 Prokofjev, S. 2007. Avtobiografia. Moskva. Klassika- XXI.
- 69 Prokofiev, S. 2008. Peter and the Wolf.
https://www.youtube.com/watch?v=jzjllni8_qg.
- 70 Prokofjev, S. 2009a. Derevännaja kniga. Sankt Peterburg. Vita nova.
- 71 Prokofjev, S. 2009b. The Ugly Duckling, op. 18, 1.osa.
<https://www.youtube.com/watch?v=fMPZ5tS7Fbg> : luettu 6.5.2014
- 72 Prokofjev, S. 2009c. The Ugly Duckling, op.18, 2.osa.
https://www.youtube.com/watch?v=uL_jX5bqb2A Luettu 9.5.2014
- 73 Prokofjev, S. & Eisenstein, S. 2009d. He kokivat totuutta. Liverinternet
<http://www.liveinternet.ru/community/2281209/post111278365/>: luettu 17.5.2014
- 74 Prokofjev, S. 2009e. Dirge. Kantaatti Aleksanteri Nevski.
www.youtube.com/watch?v=M-w5GWpiV3I : luettu 9.5.2014
- 75 Prokofjev, S. 2010. Three children's songs, sovitus S. Diaghilev.
https://www.youtube.com/watch?v=.OE6p_34AWTo: luettu 11.5.2014

- 76 Prokofjev, S. 2011a. Kantaatti Aleksanteri Nevski, Nouskaa, venäläiset. <https://www.youtube.com/watch?v=5F6e9m11bGU>: luettu 3.4.2014
- 77 Prokofjev, S. 2011b. Lörpöttelijä (Boltunja). <https://www.youtube.com/watch?v=bGACY-QIA9A>: luettu 10.5.2014
- 78 Prokofjev, S. 2011c. Peter en de Wolf. <https://www.youtube.com/watch?v=4RePOID0EcY>: luettu 8.5.2014
- 79 Prokofjev, S.2012b. Vanhan mummon tarinoita. Leonid Hoffman www.youtube.com/watch?v=zCPfuFN0Bko luettu 17.5.2014
- 80 Prokofjev, S & Eisenstein, S. 2013a. Elokuva Aleksanteri Nevski v.1938. <http://video.mail.ru/mail/tanjashmykova/495/497.htm> : luettu 4.3.2014
- 81 Prokofjev, S. 2013b. The field of the death. Elena Obraztsova. www.youtube.com/watch?v=exAARQ75dLg: luettu 14.5.2014
- 82 Proskurjakov, A. 2011. Nonkonformistin paluu. Moskva. <https://www.youtube.com/watch?v=hfG0LwH-UPo>: luettu 3.5.2014
- 83 Protenko, O. 2011. A. Nevskin kuva. Viktoria Slaavilainen. slavynka88.livejournal.com/99036.html?thread=1674204: luettu 2.5.2014
- 84 Pyhä Ilja Muromalainen, 2012, 1.1 on Pyhä Ilja Muromalaisen muistopäivä http://www.logoslovo.ru/forum/all/topic_2458/: luettu 1.5.2014
- 85 Rantasuo, H. 1980. Pro gradu -tutkielma. Helsinki. Kuva ja Prokofjevin musiikki Eisensteinin elokuvassa Aleksanteri Nevski. Helsingin Yliopiston musiikkitieteen Laitos.
- 86 Sats, N. 1961. Lapset tulevat teatteriin. Moskva. Iskusstvo.
- 87 Sats, N. 2000. Peoples. ru. <http://www.peoples.ru/art/music/producer/sats> .luettu 5.4.2014
- 88 Seesjärvi, E. 2009. Opinnäytetyö Sovituksen laatiminen ja toteuttaminen S. Prokofjevin sinfonisesta sadusta Pekka ja susi. Turun AMK.
- 89 Serov, V. 2014. Aleksanterin saapuminen Pihkovaan v. 1945. Delorus. http://www.delorus.ru/gallery/index.php?SECTION_ID=268&ELEMENT_ID=3073: luettu 3.3.201
- 90 Shishkin, A. 2013. Bylina. Kulttuuri ja taide. http://www.cultandart.ru/art/40229-bylina_andreja_shishkina: luettu 8.4.2014
- 91 Shlifstein, S. (pod red.) 1956. S. Prokofjev, Materiali, dokumenti, vospominanija. Moskva. Gosudarstvennoje Musikalnoje Isdatelstvo.
- 92 Shlifstein, S. (edit). 1959. S. Prokofiev: Autobiography, Articles, Reminiscences. Moscow. Foreign Languages Publishing House. Trans. by Rose Prokofieva
- 93 Simberg, H. 2009. Kuolema kuuntelee. <http://beepedia.wiki-site.com/index.php/Beepedia:Taidegalleria>: luettu 20.5.2014

- 94 Strelnikov, E. 2009. Bylina Ilja Muromalainen.
www.youtube.com/watch?v=K8jrSYbPZ6I : luettu 25.4.2014
- 95 Sunnuntai, runosto. 2014.<http://runosto.net/aleksis-kivi/kirjallinen-kkehti/sunnuntai/>: luettu 18.5.2014
- 96 Suomalaiset samastuvat Tuhkimaan ja Rumaan ankanpoikaseen: "Kauneimmat sadut ovat surullisia" 2013. <http://www.mtv.fi/lifestyle/tunteet/artikkeli/suomalaiset-samastuvat-tuhkimaan-ja-rumaan-ankanpoikaseen-kauneimmat-sadut-ovat-surullisia/3195334>: luettu 18.5–2014
- 97 Tarasti, E. 2003. Musiikin todellisuudet. Säveltaiteen ensyklopedia. 2003. Yliopistopaino, Helsinki. Helsinki University Press.
- 98 Tawaststjerna, E. 1960. S. Prokofjevin Ooppera Sota ja rauha. Helsinki. Tampereen Uusi Kirjapaino Oy.
- 99 Templeton, S. 2006. Peter & Wolf.
<https://www.youtube.com/watch?v=cNWEMbquwHI>
<https://www.youtube.com/watch?v=ECNH4li89H4> : luettu 6.5.2014
- 100 The Serge Prokofjev Foundation.2001. <http://www.sprkfv.net/indexin.html>: luettu 3.3.2014
- 101 Tretjakova, A.1987. Sovetskaja muzika. Moskva. Prosvezenije.
- 102 Ulanova, G. 2014. <http://www.loveorigami.info/story.php?aut=445>: luettu 5.5.2014
- 103 Vanhan pianon tarinoita, 2013. Animaatioelokuva: Sergei Prokofjev Neljäs appelsiini. Belarusfilm. <https://www.youtube.com/watch?v=EFz8TafkWdk>: luettu 10.4.2014
- 104 Vasnetsov, V. 2007. Alenushka. <http://nearyou.ru/vvasnetsov/talen81.html>: luettu 6.5.2014
- 105 Venäjän kansan linja. 2011.
http://ruskline.ru/monitoring_smi/2011/03/21/i_chernecy_stoyat_chno_opolchency/: luettu 5.5.2014
- 106 Venäläisiä kansansoittimia XII-luvulta. 2012. <http://www.krasnickij.ru/forum/56-1358-1>: luettu 5.4.2014
- 107 Venäläiset kanteleet. 2006. <http://www.kantele.net/venalaiset-kanteleet/1133>: luettu 2.2.2014
- 108 Väinämöisen kanteleita Kangaslammilta. 2010.
<http://www.kantele.net/date/2010/02>: luettu 3.5.2014
- 109 Vishnevetsky, I. 2009. S. Prokofjev. Moskva. Molodaja Gvardija

Liitteet

Lörpöttelijä

*Typerä Vovka pilkkaa ja nauraa
Hän sanoo että olen lörpöttelijä.
Miten hän voi olla niin järjetön?
Minä kuin tuskin sanon sanaakaan!*

*Minulla ei ole aikaa tyhjapäiväiseen lörpöttelyyn,
vain todella tärkeisiin asioihin!
Näyttelykerho, shakki ja uinti,
valokuvauskerho ja yksinlaulaminen.
Tänä aamuna Maria varoitti minua.
Hän viittasi: "Liisa, pieni hetki
nyt kultaseni!" hän sanoi, "Sinä tuhlaaja,
täytät pääsi turhilla asioilla.
Valitse aine josta tykkäät eniten
pidät siitä kiinni ja jätät kaikki muut.
Yhden valitseminen oli kaukana helposta,
koska näetkö kaikki harrastukset miellyttävät minua.
Tyydyn valokuvaukseen,
laulaminen kun on kielletty intohimo.
Pelkään, että ei tule enää luonnostelua
ja koskaan enää etsausta.
ei minusta tule kunnon oopperadiivaa,
eikä kutojaa."*

*"Typerä Vovka pilkkaa ja nauraa.
Hän sanoo, että olen lörpöttelijä.
Miten hän voi olla niin järjetön?
Minä kuin tuskin sanon sanaakaan!"*

*"Opettaja on ankara ja erittäin älykäs.
Hän sanoo, että meidän on tehtävä kaikkemme*

tavoittaakseen oppimisen valoa,
pitääkseen huolta siitä ja säilyttääkseen sen.
Niin minä kysyin häneltä:
Onko teitä virkamiehiä* kuten sinä ja isä paljon?
Hän sanoi kyllä, niin minä kysyin: "Sitten
puhutaan kiinalaisista* eikä hedelmistä*?
Sitten opettaja sanoi, että tangeriinit*
ovat sama kuin mandariinit*.
Jos se on niin, olen syyllinen,
söin kiinalaisia* jälkiruoaksi!"

(*Alaviite - mandarin - vaikutusvaltainen virkamies, mandariini/tangeriini, mandariinikiina)

Ihmiset sanovat minua lörpöttelijäksi,
Typerä Vovka pilkkaa ja nauraa,
Hän sanoo, että olen lörpöttelijä.
Miten hän voi olla niin järjetön?
Minä kuin tuskin sanon sanaakaan!

Sulka minun hattuuni.
Olen ollut valvojaoppilas.
Voi kun haluaisin lentää!
Nyt ehkä he antavat minun kokeilla.
Kuumailmapallolla stratosfääriin
kuulemaan tähtien laulun,
koskettamaan Kauriin sarvia,
näkemään auringon ennen aamunkoittoa,
kokemaan ukkosen rikin hajun,
Muuten, mikä stratosfääri onkaan?

Typerä Vovka pilkkaa ja nauraa
Hän sanoo, että olen lörpöttelijä.
Miten hän voi olla niin järjetön?
Minä kuin tuskin sanon sanaakaan!

*Illallisen aika, edelleen teen töitä,
yhä kiireinen, en koskaan pakoile.
Englantia, venäjää, historiaa
paljon kotitehtäviä vielä jäljellä.
Katsoin ikkunapaikalta.
Huomasin Dmitrin kadulla
"Liisa", kutsui hän. "Tule ulos leikkimään!
Minulla on karkkia tänään!"
Mutta minä kerroin, etten voi,
teen töitä, yhä kiireinen, en koskaan pakoile.
Sitten taas hän kutsui: "Tule ulos leikkimään,
sanoinhan, minulla on karkkia tänään!"
Mutta ankarasti toistin: "En voi, teen töitä,
yhä kiireinen, en koskaan pakoile.
Englantia, venäjää, historiaa,
paljon kotitehtäviä vielä jäljellä."
Ja sitten taas hän kutsui: "Tule ulos leikkimään,
sanoinhan, minulla on karkkia tänään, paljon herkkukarkkia tänään!"*

*Typerä Vovka pilkkaa ja nauraa
Hän sanoo, että olen lörpöttelijä.
Miten hän voi olla niin järjetön?
Minä kuin tuskin sanon sanaakaan!*

Sanat: Agnia Barto

Sunnuntai

*Mä muistan sen lempeän laakson,
ainiaan muistan sen,
miss' istuin ma neitoni kanssa,
hellästi syleillen.
Ja kiirehti kesänen päivä,
sunnuntaipäivä tyyni.*

*Me varjossa valkean tuomen
istuimme ruohistoss',
ja allamme kimmelsi järvi
paisteessa auringon.
Ja loiskelit Ahtolan immet
kultasell' santarannall'.*

*Mut vait oli impeni kaino,
katsahtain korkeuteen,
ja poskellans kyynele kiilsi
helmenä kirkaana.
Mun käteni ihanast eksyi
kiharains mustaan yöhön.*

*Niin vietimme lempeäss' laaksoss'
päivämme autuaan.
Me varjossa valkean tuomen
istuimme ruohistoss'.
Ja läheni kesänen ehtoo,
sunnuntai-ehtoo tyyni.*

Sanat: Aleksis Kivi

Kuoleman kenttä (Kuolleiden kenttä)

Menen lumisen kentän läpi

Lennän kuoleman kentän yli,

Etsin sieltä urheita sotureita,

kihlattujani, vannoutuneita, uskollisia miehiä.

Yksi makaa rauhallisesti missä sapelit silposivat hänet,

Täällä makaa yksi nuolen varrella lävistetty,

Lämmin punainen veri heidän haavoista

sateen lailla kastelee meidän synnyinmaaperää,

meidän Venäjän peltoja.

Häntä, joka kaatui Venäjän puolesta ja sai jalon surmansa,

siunaan suutelemalla sammuneita silmiä,

ja hänelle, urhealle miehelle, joka pysyi elossa

Olen uskollinen vaimo ja rakas ystävä.

En astu avioon komean miehen kanssa:

Maallinen viehätyks ja kauneus kuihtuvat ja kuolevat hetkessä.

Tulen sen miehen vaimoksi joka on miehuullinen.

Oi kuulkatte soturit urheat, urhoolliset miehet!

Sanat: V. Lugovskoi & S. Prokofjev